

OPŠTINA BAR

STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

BROJ: 40-5596-15434

Podnosilac zahtjeva: Opština Bar

Lokacija: Područje Opštine Bar

Podgorica / Bar, Mart 2023. godine

SADRŽAJ

Uvod	3
1. Pravni okvir u oblasti smanjenja rizika od katastrofa	4
2. Karakteristike opštine Bar	6
3. analiza rizika koji ugrožavaju ljude, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu na području opštine bar ..	11
3.1. Elementarne (prirodne) nepogode	11
3.1.1 Geološki hazardi (zemljotresi, odroni, klizišta i dr.)	11
3.1.2. Hidrometeorološki hazardi.....	16
3.1.3. Biološki hazardi.....	21
3.2. Tehničko – tehnološke i druge nesreće	22
3.2.1. Industrijske nesreće	22
3.2.2. Nesreće pri prevozu opasnih materija u drumskom saobraćaju	23
3.2.3. Željezničke nesreće.....	23
3.2.4. Nesreće na moru.....	24
3.2.5. Požari u zatvorenom prostoru	24
3.2.6. Požari na elektro instalacijama i uređajima.....	24
3.2.7. Zagađenje vazduha.....	25
4. ORGANIZACIJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA.....	25
4.1. Menadžment u sistemu zaštite i spašavanja	25
4.2. Ljudski i materijalni resursi	27
4.3. Planiranje u oblasti zaštite i spašavanja.....	31
5. OSNOVNA STRATEŠKA RJEŠENJA I SMJERNICE ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA	31
5.1. Uloge i nadležnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa.....	31
5.2. Mjere za unapređenje stanja u oblasti smanjenje rizika od katastrofa.....	32
6. VIZIJA I MISIJA – PREDNOSTI, SLABOSTI, MOGUĆNOSTI I RIZICI.....	34
7. STRATEŠKI PRIORITETI I CILJEVI U OBLASTI SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA.....	36
7.1. Plan za sprovođenje Sendai okvira (Mapa puta)	38
7.2. Prioriteti opštine Bar u sprovođenju Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa.....	38
8. SPROVOĐENJE STRATEGIJE	39
9. FINANSIRANJE STRATEGIJE.....	39
10. ZAVRŠNE ODREDBE.....	39

UVOD

Katastrofe izazvane ljudskim faktorom, kao i prirodne predstavljaju sve veći problem poslednjih godina i značajno utiču na pojavu rizika koji imaju značajan ekonomski, socijalni, zdravstveni i kulturni uticaj, kao i uticaj na životnu sredinu.

Smanjenje rizika od katastrofa obuhvata stručno široko sprovođenje aktivnosti na analiziranju uzročnih faktora katastrofa, ispravnom upravljanju zemljištem i životnom sredinom, smanjenju izloženosti opasnostima kao i ugroženosti lica i imovine, te unapređenju ukupne pripremljenosti društva i zajednice na katastrofe.

Niz novih ciljeva i prioriteta u oblasti smanjenja rizika od katastrofa zasniva se na principima i posvećenosti „Okviru za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030“, koji je usvojen na 3. Svjetskoj konferenciji Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa, koja je održana u martu 2015. godine u gradu Sendai, u Japanu, i potvrđen od strane Generalne skupštine UN-a u junu 2015. godine.

Država Crna Gora je izradom “Strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa Dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje strategije za period 2018 – 2023. godine”, napravila odlučujući korak u uspostavljanju smanjenja rizika od katastrofa kao jednog od državnih prioriteta. Vrijednost ove strategije je i u tome što Crna Gora prvi put ima dokument koji je na jednom mjestu obuhvatio sve oblasti koje se odnose na smanjenje rizika od prirodnih i drugih katastrofa. Ciljevi Strategije su u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa, kao i Evropskom Strategijom za podršku smanjenju rizika od katastrofa u zemljama u razvoju (2009). Strategija je u skladu sa globalnim naporima i zahtjevima međunarodne zajednice i Evropske komisije, kao globalni napor u okviru Programa Ujedinjenih nacija (UN) za smanjenje rizika od katastrofa i globalnog zagrijavanja.

“Strategija za smanjenje rizika od katastrofa opštine Bar” (u daljem tekstu: Strategija) ima za cilj da se na adekvatan način sagleda uticaj različitih vrsta prirodnih i katastrofa izazvanih ljudskim faktorom koje su se događale na području opštine Bar, kao i onih koje se u budućnosti mogu događati. Takođe, Strategijom se želi smanjiti i spriječiti pojava novih rizika, te ojačati kapaciteti jedinice lokalne samouprave u odgovoru na iste.

Strategija sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije sadrži: determinisanje osnovnih rizika koji ugrožavaju ljudske i materijalne kapacitete, materijalna i kulturna dobra, te životnu sredinu na području opštine Bar; analizu stanja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa (zaštite i spašavanja); viziju i misiju; strateške prioritete i ciljeve za smanjenje rizika od katastrofa; kao i prioritete aktivnosti za sprovođenje i finansiranje u narednom srednjoročnom periodu.

Glavni ciljevi ove strategije su:

- Podizanje svijesti građana i podsticanje institucija na sprovođenju aktivnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Jačanje kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih katastrofa;
- Integrisanje smanjenja rizika od katastrofa u politikama, programima i planovima;
- Stvaranje bezbjednih i otpornih zajednica na katastrofe.

Akcionni plan (AP) za sprovođenje strategije, sastavni je dio Strategije, izrađen u skladu sa Prioritetima utvrđenim u Sendai okviru za smanjenje rizika od katastrofa, čijom će se realizacijom unaprijediti stanje u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, pozitivno uticati na integraciju smanjenja rizika u razvojne politike i planove, te stvoriti otpornija lokalna zajednica.

Prioriteti Sendai okvira su:

1. Razumijevanje rizika od katastrofa;
2. Jačanje upravljanja rizicima od katastrofa u cilju kvalitetnijeg upravljanja rizicima od katastrofa;
3. Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa u cilju jačanja otpornosti zajednica;
4. Unapređenje spremnosti za efikasno reagovanje u slučaju katastrofa u cilju „izgradnje boljeg sistema od onog prije katastrofe u procesu obnove, sanacije i rekonstrukcije.

1. PRAVNI OKVIR U OBLASTI SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA

Oblast zaštite i spašavanja uređena je Zakonom o zaštiti i spašavanju („Službeni list CG”, br. 13/07, 32/11, 54/16 i 003/23) i obuhvata skup mjera i radnji koje se preduzimaju u cilju otkrivanja i sprečavanja nastajanja opasnosti, kao i ublažavanja i otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća, radijacionih, hemijskih i bioloških kontaminacija, ratnog razaranja i terorizma, epidemija, epizootija, epifitotija i drugih nesreća koje mogu ugroziti ili ugrožavaju stanovništvo, materijalna dobra i životnu sredinu. Takođe, Zakon o zaštiti i spašavanju definiše rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju, kao i druge elemente neophodne za funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja.

Da bi se obezbijedila dosljedna primjena Zakona o zaštiti i spašavanju donijeti su odgovarajući podzakonski akti. U tom smislu, posebno izdvajamo: Pravilnik o sadržaju i metodologiji izrade, načinu usaglašavanja, ažuriranja i čuvanja elaborata o procjeni rizika na osnovu kojih se izrađuju planovi zaštite i spašavanja („Službeni list CG”, broj 31/17), Pravilnik o bližem sadržaju i metodologiji izrade, načinu usaglašavanja, ažuriranja i čuvanja planova zaštite i spašavanja („Službeni list CG”, broj 34/17), Pravilnik o načinu organizovanja i angažovanju jedinica civilne zaštite („Službeni list CG”, broj 38/17), Pravilnik o jedinstvenim znakovima za uzbunjivanje i načinu obavještanja i uzbunjivanja („Službeni list CG”, broj 34/17), Rješenje o imenovanju rukovodioca, zamjenika rukovodioca i članova Koordinacionog tima za zaštitu i spašavanje („Službeni list CG”, broj 52/17), Rješenje o imenovanju Operativnog štaba za zaštitu i spašavanje („Službeni list CG”, broj 52/17) itd.

U nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu MUP) su i Zakon o eksplozivnim materijama („Službeni list CG”, br. 49/08, 31/14 i 31/17) koji propisuje uslove za proizvodnju, promet, nabavku, skladištenje i upotrebu eksplozivnih materija radi zaštite života, zdravlja i bezbjednosti ljudi, životinja i biljaka, životne sredine i imovine, kao i pitanja od značaja za obavljanje ove djelatnosti, Zakon o prevozu opasnih materija („Službeni list CG”, broj 33/14) koji obuhvata prevoz opasnih materija u drumskom, željezničkom, pomorskom i vazdušnom saobraćaju i vrši se u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima kojima se uređuje prevoz opasnih materija i Zakon o zapaljivim tečnostima i gasovima („Službeni list CG”, br. 26/10, 48/15) koji propisuje da se u cilju zaštite života, zdravlja i bezbjednosti ljudi, životinja i biljaka, životne sredine i imovine, prilikom izgradnje i rekonstrukcije objekata, skladištenja, držanja, prometa, rukovanja i upotrebe zapaljivih tečnosti i gasova, moraju sprovoditi preventivne i zaštitne mjere bezbjednosti.

Pored Zakona o zaštiti i spašavanju koji predstavlja opšti pravni okvir za postupanje u slučaju nastanka elementarne nepogode, tehničko-tehnološke nesreće i druge nesreće postoje i drugi zakoni kojima oblast zaštite i spašavanja nije primarna nadležnost, ali na posredan način su uredili određena pitanja koja su značajna za ovu oblast. To se posebno odnosi na: Zakon o vodama („Službeni list RCG”, br. 27/07, i „Službeni list CG”, br. 32/11, 48/15 i 52/16); Zakon o hidrometeorološkim poslovima („Službeni list Crne Gore”, br. 26/10 i 30/12); Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 56/09, 58/09, 40/11 i 55/16); Zakon o šumama („Službeni list Crne Gore”, br. 74/10, 40/11 i 47/15); Zakon o životnoj sredini („Službeni list CG”, br. 52/16), Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Službeni list CG”, br. 40/16), Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG”, br. 64/17), Zakon o zaštiti i zdravlju na radu („Sl. list CG”, br. 34/14), Zakon o Crvenom krstu Crne Gore („Službeni list RCG”, br. 28/06) itd.

Osim zakonskih propisa, osnov za uspostavljanje sistema zaštite i spašavanja predstavljaju i strategije:

- **Strategija za smanjenje rizika od katastrofa sa Dinamičkim planom aktivnosti za period 2018 – 2023. godine**, dokument koji predstavlja osnovu za izradu strateških i drugih dokumenata na lokalnom nivou i njena vrijednost je u tome što Crna Gora po prvi put ima dokument koji obuhvata sve podoblasti koje se odnose na smanjenje rizika od prirodnih i drugih katastrofa. Obuhvata period od januara 2018. godine do kraja decembra 2023. godine;
- **Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine (NSOR)**, koja predstavlja dugoročnu razvojnu strategiju Crne Gore, povezanu sa zahtjevima Ujedinjenih nacija utvrđenim Agendom UN-a za održivi razvoj do 2030. godine kojom se definišu rješenja za održivo upravljanje sa četiri grupe nacionalnih resursa: ljudskim, društvenim, prirodnim i ekonomskim, kao prioritet ukupnog održivog razvoja crnogorskog društva;

- **Strategija upravljanja vodama Crne Gore**, predstavlja planski dokument kojim se utvrđuju dugoročni pravci upravljanja vodama i u kome su, pored prikaza društveno-ekonomskog okvira i prirodnih karakteristika, obrađeni postojeće stanje vodnih resursa i način njihovog korišćenja i zaštite, definisani ciljevi i strateške odrednice sprovođenja upravljanja vodama u Crnoj Gori, kao i strateški i operativni ciljevi neophodni za sprovođenje reformi i razvoj sektora voda;
- **Nacionalna strategija za transpoziciju, sprovođenje i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. godine**, predstavlja sveobuhvatan strategijski okvir za Pregovaračko poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene. U okviru ovog poglavlja nalazi se podpoglavljje – Civilna zaštita. Kako bi se ostvarila puna usklađenost sa pravnom tekovinom EU u okviru ovog poglavlja, Crna Gora će unaprijediti administrativne kapacitete nadležnih organa radi usklađivanja nacionalnog sistema civilne zaštite sa sistemima, standardima i dobrom praksom država članica EU; poboljšati tehničke i materijalne resurse, prvenstveno daljim opremanjem i obukom osoblja zaposlenog na poslovima civilne zaštite i ostalog relevantnog osoblja, u cilju postizanja odgovarajuće spremnosti za efikasnu podršku u smanjenju rizika od katastrofa; izgraditi neophodne kapacitete za blagovremeno i kvalitetno vršenje nacionalne procjene rizika; sprovesti planiranje upravljanja rizikom i procjenu sopstvenih kapaciteta za upravljanje rizikom, te izvještavanje prema Evropskoj komisiji;
- **Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine** (usvojena u septembru 2015. godine). U okviru tog dokumenta usvojen je i Namjeravani nacionalno utvrđeni doprinos Crne Gore za smanjenje emisija gasova staklene bašte. Ovim dokumentom Crna Gora se obavezala na 30 % smanjenja emisija gasova staklene bašte u odnosu na baznu 1990. godinu, do 2030 godine.

2. KARAKTERISTIKE OPŠTINE BAR

Teritorija opštine Bar nalazi se na jugoistočnom dijelu crnogorskog Primorja, između Skadarskog jezera i Jadranskog mora, oivičena podgoričkom, budvanskom, cetinjskom i ulcinjskom opštinom. Površina kopnenog dijela barske opštine je 505 km². Opština se nalazi između 42°6' geografske širine i 19° 6' geografske dužine, na nadmorskoj visini od 4m .

Na teritoriji opštine Bar mogu se izdvojiti tri zasebne cjeline:

- Primorsko ravničarsko područje (pojas pored mora, uz niske planinske strane Barskog, Mrkovskog i Goranskog polja, i dio Crmnice, gdje su smješteni grad Bar, пристаниште i Luka);
- jezersko područje koje pripada Skadarskom jezeru sa Virpazarom i Crmničko polje;
- područje visokih planina koje razdvaja Jadransko more i Skadarsko jezero i u čijem sastavu su Rumija sa najvišim vrhom na 1595 mnnv, Lisinj, Sutorman, Vrsuta, Velja trojica, pa je tako teritorija grada podijeljena na Primorski i jezerski dio.

Slika br.1. Geografski položaj područja opštine Bar¹

Velika razuđenost obale barskog područja uslovlila je formiranje velikog broja plaža i žalova, sa prirodnim šumama i mediteranskim rastiњem u zaleđu. Obala se pruža od rta Stolac i uvale Čanj, preko Spiča i Sutomora, Šušanja – Žukotrlice, zatim Barskog zaliva, Uvale maslina, Velikog pijeska, do Uvale hladne i zala Peskić.

Geografski položaj Bara je veoma povoljan, obzirom da se nalazi na najjužnijem dijelu Jadranskog mora kome gravitira kontinentalno zaleđe Crne Gore, Srbije, Makedonije, kao i područje srednje, jugoistočne i istočne Evrope, južne Italije, sjeverne i sjeverozapadne Albanije.

Ovakav geografski položaj neposredno je uticao na razvoj klime, sastav zemljišta, karakter biljnog i životinjskog

¹ <https://earth.google.com/>

svijeta i dr. determinišući tako, posredno, osnovne privredne, saobraćajne, demografske, istorijske, kulturne i druge karakteristike barske opštine.

Geomorfološke karakteristike opštine Bar predstavljaju ograničavajući faktor u smislu razvoja same opštine. Teren na kome se nalazi opština nije pogodan za širenje naselja, razvoj poljoprivredne proizvodnje, industrijskih objekata itd.

Teritorija opštine se može podijeliti na tri morfološke cjeline.

- 1) pojas uz morsku obalu – Barska rivijera,
- 2) pojas uz obalu Skadarskog jezera - područje Skadarskog jezera i
- 3) središnji pojas opštine – brdsko-planinsko područje sa Rumijom i Sutormanom iznad Bara, Lisinjom, Sozinom iznad Čanja, Đurmana i Sutomora i ostali planinski masivi².

Duž Primorskog dijela nalazi se više većih i manjih uvala i rtova, što govori o razuđenosti morske obale. Najmarkantnije geomorfološke cjeline predstavljaju Čanjska i Sutomorska uvala sa Spičanskim poljem i Barsko Polje, brda Veliki Grad i Volujica iznad barske Luke.

Od sjeverozapada ka jugoistoku smjenjuju se antiklinalna uzvišenja i sinklinalne uvale, dok se iznad Primorske zone uzdižu strme padine planina, dok su naselja uglavnom na manje strmim terenima: iznad Čanja, Đurmana i Sutomora uzdiže se Sozina, iznad Bara Sutorman i Rumija.

Brojne su plaže na Barskoj rivijeri, među kojima su veće: Biserna obala u Čanju, Sutomorska plaža, Barska gradska plaža, Plaža Veliki pijesak, a od manjih: plaža Maljevik, plaža Štrbine, Zlatna obala južno od Sutomora, Crvena plaža između Sutomora i Bara, Žukotrlica, Crvena Stijena iza brda Volujica kojoj se može pristupiti samo sa mora, Utjeha i druge manje plaže.

Duž obale Jadranskog mora javljaju se raznovrsni oblici priobalnog reljefa, nastali erozijom morskih talasa – talasne podkapine, koje se pretvaraju u klifove, sa posebnom estetskom i vizuelnom vrijednošću.

Obala Skadarskog jezera je strma i kamenita, veoma razuđena i najvećim dijelom nepristupačna, sa mnoštvom rtova, uvala i ostrva. Ipak, na obali jezera se izdvajaju i dvije plaže, - u Donjim Murićima i Pješačac. Karakterističan izgled pejzažu daju: prostrana površina jezera, razuđena obala bogata brojnim zalivima, poluostrvima i rtovima, stjenovita ostrva, bujna močvarna vegetacija sa tršćacima i livadama lokvanja i vodenog oraška (kasaronje), bujnim vodoplavnim livadama i plavnim šumama.

Brdsko-planinsko područje grebena i masiva Rumije i ostalih planina karakterišu sljedeći osnovni strukturni elementi: visoki, strmi, kraški grebeni koji se izdižu iznad mora, oštro razdvajaju Primorje i Središnji pojas, pružajući jedinstvene, široke vidike. Analizirajući poprečni profil centralnog planinskog vijenca (Rumije), vidi se da se ravniji tereni nalaze samo na pojedinim lokalitetima pored mora i jezera, kao i u zoni krečnjačkih površi i uvala, koji se danas koriste za usjeve poljoprivrednih kultura. U ovoj zoni razvijeni su svi oblici kraškog reljefa (uvale, vrtače, škrape i dr.), koji znatno utiču na cjelokupni izgled ovog prostora.

Barsko područje pripada kraško–hidrološkoj zoni na kojoj su prisutne specifične zakonitosti kretanja voda. Sa hidrogeološkog aspekta, na osnovu njihovog ponašanja izvršena je rejonizacija stijena, prema podzemnim i površinskim vodama, tipa poroznosti, vrste i prostornog položaja hidrogeoloških pojava. Na posmatranom dijelu terena mogu se izdvojiti dobro i slabo vodopropusne stijene koje se karakterišu intergranularnom ili pukotinskom i kavernošnom poroznošću.

Prisustvo krečnjačke geološke podloge na području ove opštine, uslovalo je pojavu kraških izvora manje ili veće izdašnosti, koji se pretežno javljaju na kontaktu fliša i krečnjaka. Većina izvora veće izdašnosti nalazi se u zoni do 100 mnm. Na području Opštine Bar identifikovano je prisustvo podzemnih voda čiji pravac kretanja je određen položajem planinskog vijenca koji dijeli teritoriju opštine, tako da jedan dio otiče prema Skadarskom jezeru, a drugi prema Primorju. Topografske vododjelnice se skoro poklapaju sa hidrološkom vododjelnicom. Karstifikacija ovih

² PROSTORNO-URBANISTIČKI PLAN OPŠTINE BAR 2020.

terena ima različit intenzitet i dubinu i zavisna je od podinskog izolatora, tektonske oštećenosti stijena i količine vode, kao i mogućnosti njene površinske i podzemne cirkulacije.

Na području barske opštine izdvajaju se dvije velike vodene površine (Jadransko more i Skadarsko jezero) i planinski masiv Rumije, tako da je podijeljeno na jadranski, jezerski i planinski pojas i na području grada zastupljene su tri vrste klime.

Jadranski pojas se odlikuje blagom sredozemnom klimom, dok grebeni planinskih vijenaca i više planine Sutormana, Rumije i Lisinja imaju odlike planinsko-mediteranske klime. Pojas Skadarskog jezera ima odlike jadranske klime s jakim uticajima kontinentalne, sa znatnim oscilacijama temperature.

Pogodni klimatski uslovi Opštine Bar mediteranskog tipa sa toplim i dugim ljetima i kratkim i blagim zimama predstavljaju jedan od značajnijih prirodnih resursa područja. Temperature vazduha rijetko se spuštaju ispod 0° C, tako da je godišnje mali broj ledenih dana.

Najviše oblačnih dana ima u novembru, a najmanje u avgustu, dok je Bar sa prosječnih 270 sunčanih dana godišnje, jedan od najsunčanijih gradova Mediterana.

Prosječna zimska temperatura na ovom području iznosi 9 do 11°C, a ljetnja 20,7°C. Godišnje deset mjeseci ima temperaturu veću od 10° C, a četiri ljetnja mjeseca višu od 20° C.

Maksimalne srednje mjesečne temperature u julu su 23,5°C, a minimalne u januaru 8,3°C, što je prikazano slikom br.1.5. Kupališna sezona traje od sredine maja do sredine oktobra, kada temperatura vode dostiže i do 26°C.

Što se tiče količine padavina – tokom novembra, decembra i januara padne najveća količina padavina, a najmanje tokom juna, jula i avgusta.

Što se tiče vjetrova na područja Bara, bura je hladan i suv sjeverni vjetar koji duva u zimskom periodu iz pravca sjeveroistoka. Jugo je vlažan vjetar, duva u toku hladnijeg dijela godine iz pravca jugoistoka. Od svih ostalih vjetrova, može se izdvojiti sjeverozapadni vjetar. U toplijem dijelu godine javlja se, za ovo područje veoma karakterističan vjetar – maestral koji duva na kopno iz pravca zapad – jugozapad.

Na osnovu analiziranih vrijednosti određenih parametara, tj. prisustva zagađujućih čestica (SO₂, PM10, PM2.5) koje su prikupljene na UB stanici u Baru i date u izvještaju “Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2021. godinu” (Agencija za zaštitu životne sredine) zaključuje se da je prisustvo ovih čestica u vazduhu daleko ispod propisane granične vrijednosti.

Prema podacima koji su dobijeni na posljednjem popisu stanovništva (MONSTAT; Uprava za statistiku Crne Gore³) iz 2011. godine na području Bara živi 42.368 stanovnika, od toga u gradskoj sredini 17.727 i u ostalim djelovima 24.641 stanovnika. Ukupan broj naselja je 83, koji su podijeljeni u 12 mjesnih zajednica: Bar I-Topolica, Bar II - Polje, Bar III-Bjeliši, Bar IV - Popovići, Bar V - Sutorman, Stari Bar, Šušanj, Spič - Sutomore, Mrkojevići, Ostros, Virpazar - Crmnica i Šestani.

Broj domaćinstava u gradskoj sredini je 5.939, stanova u gradskoj sredini ima 10.314, dok u prigradskim naseljima ima 8.272 domaćinstava i 22.998 stanova. Broj stanovnika po kilometru kvadratnom površine je između 71 i 100, i ovaj broj varira u ljetnjem i zimskom periodu.

Na području opštine Bar, zahvaljujući geografskom položaju, razvijena je saobraćajna – drumska, željeznička i vodena povezanost sa ostatkom države i državama u okruženju.

U Baru je u 2020. godini bilo registrovano 3.440 privrednih društava, dok je u 2021. godini taj broj iznosio 3.684, što predstavlja 9.3% od ukupnog broja privrednih društava u Crnoj Gori, prema Saopštenju br. 38/2022 – Broj i

³ <https://www.monstat.org/cg/>

struktura poslovnih subjekata u Crnoj Gori⁴, među kojima su zastupljene gotovo sve djelatnosti, od poljoprivrede, ribarstva i sl. do građevinarstva, turizma, saobraćaja i ostalo.

U Baru se zdravstveno zbrinjavanje građana i turista obavlja u opštoj bolnici "Blažo Orlandić" u Starom Baru u okviru koje postoje odjeljenje pedijatrije, interne medicine, hirurgije i ginekologije i akušerstva.

Primarna zdravstvena zaštita se sprovodi u zdravstvenoj ustanovi Dom zdravlja Bar, sa centrima za podršku: centar za mikrobiološku dijagnostiku, centar za prevenciju, centar za djecu sa posebnim potrebama, centar za plućne bolesti i TBC i centar za mentalno zdravlje. Takođe, postoje i ambulate u Sutomoru, Virpazaru, Ostrosu, Pečuricama i Starom Baru. S obzirom da u ljetnjem periodu veliki broj turista boravi na području grada sa okolinom, aktivno je pružanje medicinske zaštite i u turističkim ordinacijama u sklopu doma zdravlja, Sutomoru, Velikom Pijesku i Utjehi.

Zdravstvene ustanove koje su u vlasništvu Apoteke Crne Gore "Montefarm" se nalaze u samom gradu na dvije lokacije, na Topolici i apoteka "Izbor" u ul. Vladimira Rolovića, kao i po jedna apoteka na području Ostrosa i Vladimira.

Zdravstvena zaštita se odvija i u okviru privatnih medicinskih ustanova: poliklinika, ambulanti, laboratorija, stomatoloških ordinacija i apoteka.

Područje grada Bara bogato je kulturno-istorijskim nasljeđem, koje pripada različitim epohama i civilizacijama. Registrovana su 32 kategorizovana spomenika kulture, koji su primamljive tačke za posjete brojnih turista iz zemlje i inostranstva, pa im se mora posvetiti posebna pažnja u smislu zaštite od vanrednih događaja, naročito ako se tome doda i njihova velika istorijska vrijednost.

JP Kulturni centar Bar je kompleksna institucija kulture u čijem sastavu se nalaze: dom kulture "Vladimir Popović Španac", narodna biblioteka i čitaonica "Ivo Vučković", umjetnička galerija "Velimir A. Leković" i zavičajni muzej Bar (Dvorac kralja Nikole) sa tvrđavom Stari grad.

Spoemenici kulture u barskoj opštini su utvrđenje Nehaj u blizini Sutomora, crkve sv. Atanasija i Sv. Petke u Sotonićima, rodna kuća Jovana Tomaševića u Gornjim Brčelimima, džamija Omerbašića u Starom Baru, crkva Sv. Vračeva u selu Komina, manastir Orahovo, crkva Sv. Katarine u selu Ravanj, manastir Gornji i Donji Brčeli u selu Brčeli, utvrđenje Grmožur, tvrđava Besac, manastiri Starčevo, Beška i Moračnik na Skadarskom jezeru i drugi.

Stari grad Bar jedinstveno je istorijsko mjesto i arheološko nalazište sa ostacima preko 250 objekata različite namjene, smješteno na vrhu uzvišenja ispod Rumije, udaljeno od mora oko 4 km. Zauzima površinu od 4,5 ha, koji je sa istočne i južne strane zaštićen nepristupačnim liticama, a duž sjeverozapadne strane opasan bedemima.

Spomenici prirode na teritoriji opštine Bar su: rezervati prirode Grmožur i Omerova Gorica, pećine Globočica, Babatuša i Spila, Stara maslina na Mirovici, Park Dvorca kralja Nikole, nacionalni park Skadarsko jezero, Ratac sa Žukotrlicom kao predjeli posebnih prirodnih odlika i šest barskih plaža: Murići i Pješačac na Skadarskom jezeru, te Čanj, Sutomore, Gradska plaža i Veliki pijesak na Jadranskom moru.

² Demografske karakteristike i podaci o broju privrednih subjekata dobijeni su od Uprave za statistiku Crne Gore www.monstat.org

Slika br. 2. Stari grad Bar

Slika br.3. Stara maslina na Mirovici

Bar sprovodi planske aktivnosti u cilju unapređenja sportskih aktivnosti djece, omladine i građana. Sportski centar “Topolica” Bar, izgrađen je 2009. godine, nalazi se u Bulevaru revolucije 85. Spratnost dvorane je P+2, sa bruto-građevinskom površinom od 8.500 m², dok je površina u osnovi 3.600 m² sa kapacitetom od 2.625 mjesta za sjedenje. Posjeduje terene za rukomet, košarku i odbojku, svlačionice i teretanu.⁵ Najviše sportskih klubova je iz oblasti fudbala, tenisa, košarke, odbojke i rukometa. Od sportskih objekata značajan je još i stadion “Topolica” kapaciteta 2500 mjesta.

Grad Bar, koji leži i na morskoj i na jezerskoj obali nad kojima se izdižu planinski predjeli, godinama privlači veliku pažnju brojnih posjetilaca i turista..

Turistički objekti u kojima boravi veći broj ljudi, naročito tokom ljetnjih mjeseci su hoteli, moteli, apartmani, objekti privatnog smještaja, kafići, restorani i dr.

Pregled najznačajnijih hotela na teritoriji opštine Bar dat je u tabeli br.1.

Tabela br. 1. Smještajni kapaciteti u većim hotelima u Baru

Hotel:	Adresa:	Smještajni kapaciteti
Hotel Princess ****	Ul. Jovana Tomaševića, Bar	135 soba, od čega 27 apartmana
Hotel Agape ****	Bulevar Dinastije Petrović H-14, Bar	5 apartmana, 17 soba
Hotel Franca ****	C8 Bulevar 24. Novembra, Bar	2 apartmana, 21 soba
Ruža vjetrova ****	Dobra Voda, Veliki pijesak, Bar	21 apartman
Apart. hotel Kalamper ****	Dobra Voda	16 apartmana

Pored ovih većih hotela sa 4 zvjezdice, tu je i par desetina hotela niže kategorije, pansiona i objekata privatnog smještaja na području od Virpazara do Čanja na sjevero-zapadu i Utjehe na jugo-istoku.

Turističku ponudu Bara upotpunjuju i restorani sa salama u kojima se može smjestiti veliki broj ljudi, kao i nemali broj manjih restorana i drugih ugostiteljskih objekata za dnevne i večernje izlaske.

¹¹ Nacionalni plan zaštite i spašavanja od požara, Podgorica, decembar 2018. godine

3. ANALIZA RIZIKA KOJI UGROŽAVAJU LJUDE, MATERIJALNA I KULTURNA DOBRA I ŽIVOTNU SREDINU NA PODRUČJU OPŠTINE BAR

Katastrofe koje se javljaju su najčešće izazvane kombinacijom međusobno uslovljenih prirodnih/tehničko-tehnoloških hazarda. Meteorološke i hidrološke pojave (jaki vjetrovi, ekstremne padavine, ekstremne temperature vazduha, zaleđivanje, magla i suša – koji dodatno mogu biti pojačani aktuelnim klimatskim promjenama), prouzrokuju požare, poplave ili druge prirodne opasnosti. Takvi događaji velikih razmjera imaju potencijal da ugroze živote i zdravlje ljudi, nepovoljno utiču na životnu sredinu i da izazovu opasnost za opstanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta. Kada se uzme u obzir da se na teritoriji opštine Bar nalazi Luka Bar, seveso postrojenje, u svakom trenutku su mogući hazardi koje treba spriječiti. Na teritoriji opštine Bar takođe postoje aktivna klizišta, kao i česta pojava odrona.

U ovom poglavlju predstavljeni su najdominantniji hazardi koji ugrožavaju lica, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu u opštini Bar.

3.1. Elementarne (prirodne) nepogode

3.1.1 Geološki hazardi (zemljotresi, odroni, klizišta i dr.)

Geološki hazard - skup prirodnih opasnosti prouzrokovanih endogenim ili egzogenim silama odnosno geodinamikom Zemlje. To uključuje: pojavu zemljotresa, erupcije vulkana, ekstremne vremenske neprilike (snijeg, cikloni, anticikloni, hladni i tropski talasi), različite tipove pokreta masa na kosinama, poplave, slijeganja terena te udare asteroida.

Opština Bar je u geološkom pogledu dio dinarskog planinskog sistema, čiji se ogranci ovdje pružaju od sjeverozapada ka jugoistoku. Planine u okviru opštine Bar su strmije nagnute prema Jadranskom moru, a blaže prema Skadarskom jezeru, što je uslovljeno položajem geoloških slojeva. Geološki slojevi koji se javljaju na najvišim djelovima ovih planina, postepeno se spuštaju u pravcu istoka i sjeveroistoka do ispod nivoa Skadarskog jezera.

Na skadarskoj strani opštine Bar najveći dio terena izgrađen je od krečnjačkih stijena, dok u građi terena u primorskom dijelu opštine, osim krečnjaka u većoj mjeri učestvuju i flišni sedimenti, pjeskovi i gline, aluvijalni sedimenti i dr.

U tektonskom pogledu teren zahvata djelove tri tektonske jedinice: Parahton (karbonatne stijene i fliš jugoistočno od Raca); Cukali zona (poznata i kao Barska zona) je sa sjeveroistočne strane navučena na parahton; Visoki krš je navučen na Cukali zonu.

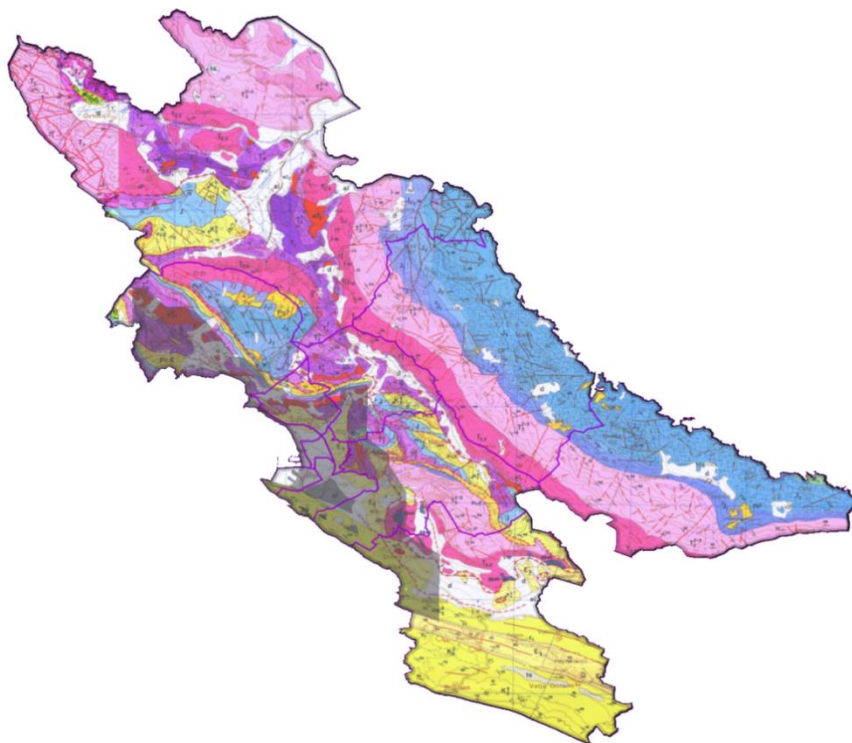
Geomorfološke karakteristike teritorije barske opštine takvog karaktera da u određenom stepenu predstavljaju ograničavajući činilac razvoja, s obzirom na relativno skroman fond terena pogodnih za razvoj intenzivne poljoprivredne proizvodnje, lociranje naselja, industrijskih objekata, i dr.

Teritorija opštine može se podijeliti na tri morfološke/pejzažne cjeline:

- 1) pojas uz morsku obalu – Barska rivijera,
- 2) pojas uz obalu Skadarskog jezera - područje Skadarskog jezera i,
- 3) središnji pojas opštine – brdsko-planinsko područje sa Rumijom, Sutormanom, Lisinjom i ostalim masivima.

Barsko područje generalno pripada kraško-hidrološkoj zoni, koja se odlikuje specifičnim zakonitostima kretanja vode. Na osnovu ponašanja stijenskih masa prema podzemnim i površinskim vodama, tipa poroznosti, vrste i prostornog položaja hidrogeoloških i pojava na kartiranom djelu terena mogu se izdvojiti sledeće hidrogeološke kategorije: dobro i slabo vodopropusne stijene koje se karakterišu intergranularnom poroznošću i pukotinskom i kavernošnom poroznošću; vodopropusne i vodonepropusne stijene koje se u vodopropusnom djelu karakterišu intergranularnom poroznošću i vodonepropusne stijene.

Najznačajnije inženjersko-geološke pojave na teritoriji opštine Bar su klizišta, točila, odroni, jaruge, zabareni i močvarni tereni i pojedini oblici krasi. Najveći broj ovih pojava vezan je za glinovite polukamenite stijenske mase (fliš tj. za one terene koji su zbog svojih drugih karakteristika najpovoljniji za razvoj poljoprivrede, naselja, turizma i sl.).

Slika br.4. Geološka karta opštine Bar

3.1.1.1. Odroni, klizišta, usovi

Odron je geomorfološki oblik nastao koluvijalnim procesom, tj. naglim otkidanjem i stropoštanjem stijenske mase niz strme padine. Na teritoriji opštine Bar odroni su se javljali u naselju Dobra voda, na putu u Mrkojevićima, kod mjesta Zli potok u Zaljevu, u mjesnoj zajednici Crmnica, u selu Dupilo, na lokalnom putu Velembusi – Mikulići. Izvršene su mjere na sanaciji nastale štete i uspostavljanju prohodnosti i bezbjednosti za saobraćaj.

Slika br.5. Odon u Crmnici i selu Dupilo

Klizišta se u najširem okviru mogu definisati kao gravitaciona kretanja stijenskih masa i tla niz padinu. Klizište je jedan od geomorfoloških oblika koluvijalnog procesa i geodinamički proces u inženjerskoj geologiji.

Na terenu je izdvojeno više aktivnih klizišta od kojih ističemo: klizište Maljevik, klizišta u Donjoj Brci (Zlatna obala), klizišta od Ratca do Novog naselja, najznačajnije klizište Ratac, klizišta na padinama od Zubaca do Starog Bara, klizišta na području Zaljeva i Dobro Vode i klizište Škurta. Na putu Ostros – Vladimir takođe je bilo aktivno klizište, kao i kod crkve Sveti vid na putnom pravcu Stari Bar – Velembusi.

Slika br. 6. Klizište u naselju Dobra voda

Lavina ili usov nazivi su za rušenje velikih masa snijega niz strme planinske padine većih nagiba, najčešće zimi i u rano proljeće. Usovi se ne javljaju na području opštine.

3.1.1.2. Zemljotresi

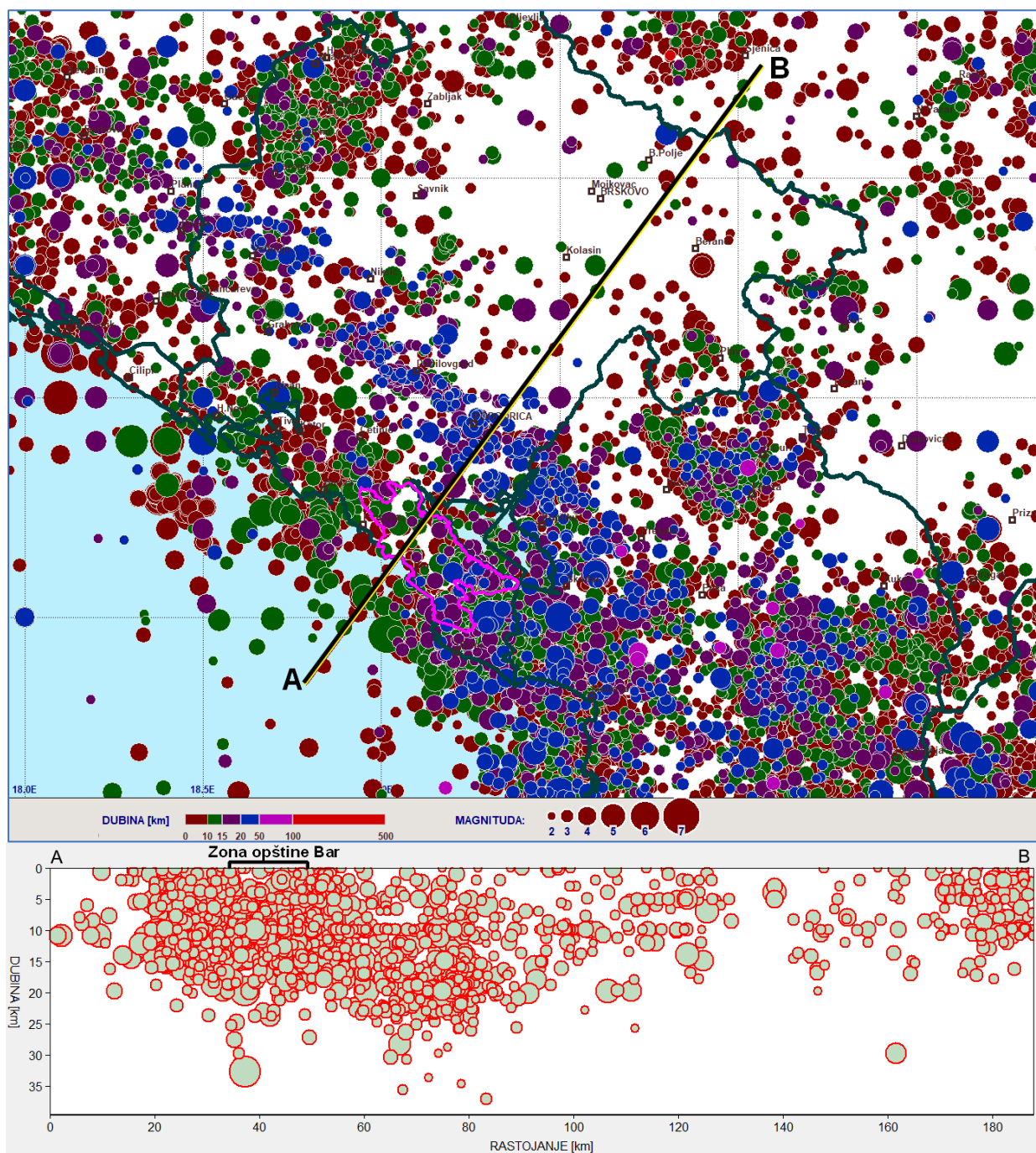
Tereni opštine Bar imaju prilično kompleksnu geološku građu, kako sa aspekta stratigrafsko-litološko-facijalnog sastava, tako i sa aspekta geotektonskog sklopa (PUP Opštine Bar, 2018). Takva geološka građa, kao i geodinamički procesi koji je oblikuju, stvarana je tokom duge geološke istorije, a stvara se i danas. Ti procesi i intenzivna tektonska kretanja, uvijek bili praćeni brojnim snažnim i razornim zemljotresima.

Takva, dugotrajna i kontinualna seizmička aktivnost kroz vrlo dugi istorijski period, uz povremenu pojavu razornih i katastrofalnih zemljotresa na širem području opštine Bar, cijele Crne Gore, ali i cijelom zapadnom Balkanu, ukazuje na permanentnu zemljotresnu opasnost kojoj je izložen ovaj region, kao dio izrazito trusnog Mediteranskog područja.

Katastrofalni zemljotres od 15. aprila 1979. godine, koji je sa IX stepeni MCS skale intenziteta, zahvatio cijelo crnogorsko primorje i značajan dio unutrašnjeg kopna, na području opštine Bar izazvao je velika razaranja koja su djelimično i danas vidljiva na tom području, što će biti detaljnije analizirano u narednom tekstu.

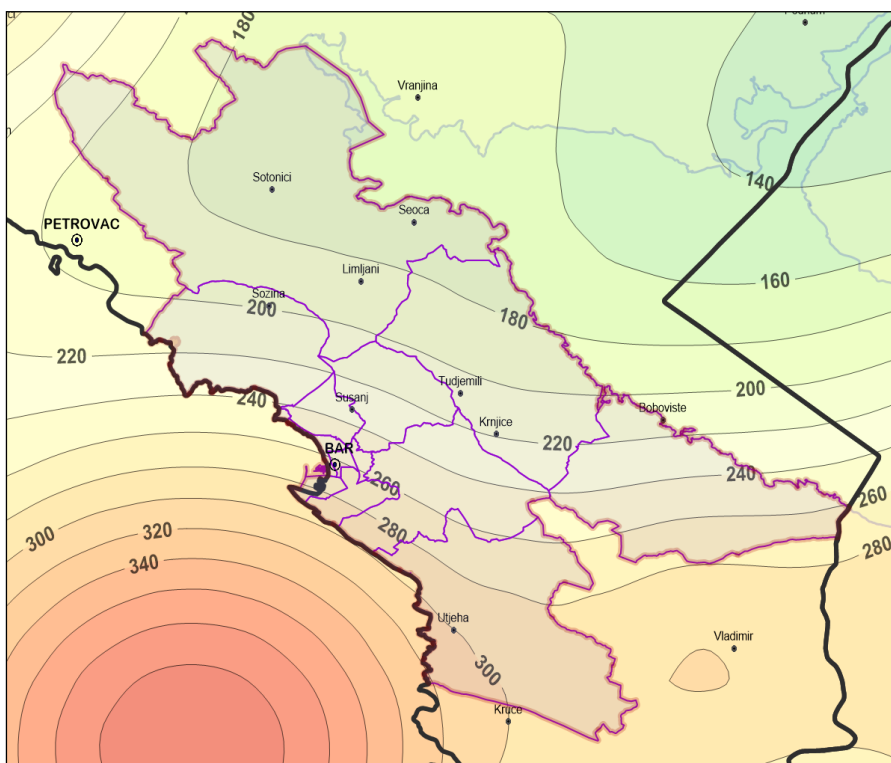
Karakter i intenzitet seizmičke aktivnosti na prostoru južnih Dinarida ilustrativno izražava karta epicentara zemljotresa koji su se dogodili u periodu od XV vijeka do početka 2023. godine u ovom regionu (slika br.7). Na ovoj karti, za period do početka XX vijeka prikazani su samo razorni i vrlo snažni zemljotresi (Karnik, 1968 i 1971), pa do 1982. godine, prikazani su samo jači zemljotresi, dok su za interval od početka XX vijeka pa do 1983. godine

prikazani podaci za zemljotrese sa magnitudom iznad 3.5 (Rihterovih jedinica), a nakon tog perioda - prikazana je seizmička aktivnost iznad magnitude 2,0.

Slika br.7. Distribucija epicentara jačih zemlotresa na teritoriji Crne Gore i neposrednog okruženja, na osnovu Kataloga zemljotresa koji obuhvata period od prethodnih 550 godina (do kraja 2022. godine). Donji dio slike prikazuje vertikalni profil hipocentara duž linije naznačene crnom bojom na karti (A-B), koji se pruža preko teritorije opštine Bar, indikujući da se dubine žarišta svih aktivnih seizmogenih zona nalaze unutar zemljine kore, pretežno do dubine od 25 km (sa prosječnom vrijednošću od 8.5 km). Profil obuhvata hipocentre do rastojanja od 20 km sa obje strane profila.

Diskutovana, ukupna seizmička aktivnost šireg regiona i nezavisno utvrđene maksimalne vrijednosti ubrzanja tla (slika br.8) i intenziteta zemljotresa, koje su po svojim amplitudama međusobno kompatibilne, potvrđuju već konstatovani stav da je teritorija opštine Bar smještena u reonu vrlo intenzivne seizmičnosti, odnosno visokog seizmičkog hazarda, a posebno njen priobalni dio. Očigledno je da seizmičnost ovog reona potiče kako od lokalnih seizmogenih zona, tako i od udaljenih žarišta sa visokim seizmogenim potencijalom.

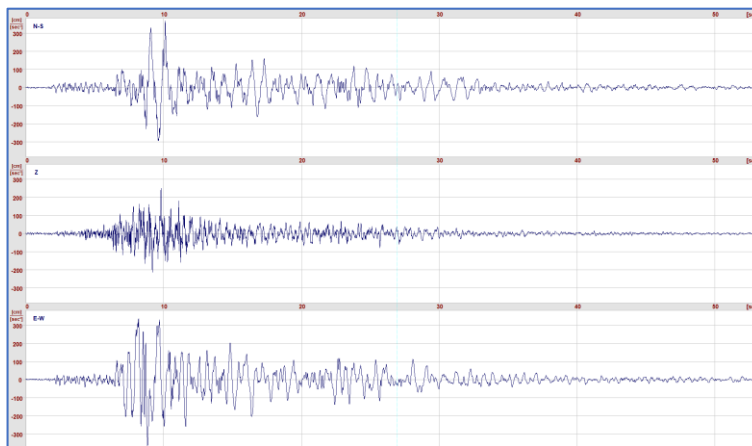

Slika br. 8. Sračunate maksimalne vrijednosti horizontalnog ubrzanja tla na čvrstom tlu za područje opštine Bar, na osnovu svih dogođenih jačih zemljotresa tokom prethodnih deset vijekova na širem, seizmički uticajnom području te opštine. Raspon ovih ubrzanja, kao objektivnog kvantitativnog opisa istorijske seizmičnosti, kreće se u od 170 cm/s^2 na sjeveru ove opštine do 322 cm/s^2 na njenom krajnjem jugu (odnosno od 17.3 do 32.8 % od zemljinog gravitacionog ubrzanja).

Zemljotres iz 1968. godine, sa intenzitetom od VII stepeni Merkalijeve skale, sa epicentrom u zaleđu Bara, nije nanio velika razaranja, ali je praktično nagovijestio najsnažniji zemljotres u XX vijeku na cijelom prostoru južnih Dinarida. To je bio katastrofalni zemljotres od 15. aprila 1979. godine, u 07 časova 19 minuta, sa magnitudom M_w 7.0 jedinica Rihterove skale, trusna katastrofa koja je bila razornija od bilo koje - više vijekova unazad na ovim prostorima. Zemljotres sa intenzitetom devet stepeni Merkalijeve skale, zahvatio je cijelo crnogorsko primorje i sjevernu Albaniju, prouzrokujući brojne ljudske žrtve i velika materijalna razaranja

U tom periodu izrađena je i Karta seizmičke rejonizacije Crne Gore (1982. godine) u projektu *Seizmička rejonizacija Crne Gore*, koja izražava očekivane maksimalne intenzitete zemljotresa u uslovima tzv. srednjeg tla u povratnom periodu od 100 godina. Na osnovu te karte, cijelo područje opštine Bar se nalazi u zoni od IX stepeni evropske Makroseizmičke skale - EMS-98.

Akcelerogram zemljotresa iz 1979. godine u zgradi Skupštine opštine Bar dat je na slici br.9.

Slika br.9. Akcelerogram registrovan u zgradi Skupštine opštine Bar, na lokalnom tlu tokom događanja glavnog zemljotresa od 15. aprila 1979. godine (Mw 7.0), sa maksimalnim ubrzanjem u horizontalnoj ravni u iznosu od 413 cm/s^2 (42.1 % od g);

3.1.2. Hidrometeorološki hazardi

Hidrometeorološki hazardi su poplave, meteorološke olujno–grmljavinsko–gradonosne nepogode / olujno–vrtložni atmosferski fenomeni kao što su morska pijavica ili tromba (mini tornado), snijeg, sniježne mećave/nameti, zaleđivanje, topli/tropski talasi, hladni/ledeni talasi, olujni–razorni vjetrovi, atmosferski meteorološki sistemi – cikloni, atmosferski meteorološki sistemi – antickloni, magla, suše, požari na otvorenom prostoru i šumski požari.

3.1.2.1. Poplave (obilne padavine, jake kišne serije, klizišta)

Poplava je plavljenje užeg ili šireg kompleksa zemljišta, izlivanjem vode iz riječnog korita, jezera ili mora. Nastaje od velikih kiša, naglog otapanja snijega, jakih zemljotresa i vjetrova i drugih prirodnih nesreća. Za posljedicu poplave mogu imati gubitke ljudskih života, velike materijalne štete, devastiranje kulturnih dobara i druge štete po okolinu.

Poplave mogu biti prirodne i vještačke.

Prirodne poplave nastaju najčešće u riječnim dolinama kada se voda izlije iz riječnog korita, pokrije priobalno zemljište ili teče preko njega. Širina poplavljenog pojasa zemljišta zavisi od količine vode u rijeci prilikom poplave, dubine riječnog korita, nagiba strana riječne doline i zaštitnog pojasa izgrađenog duž rijeke.

Vještačke poplave nastaju rušenjem nasipa na riječnim obalama i branama na hidroakumulacijama.

3.1.2.1.1. Karakteristike poplava

Na teritoriji opštine Bar uzrok poplava može biti:

- podizanje nivoa vode Skadarskog jezera,
- ekstremne vremenske neprilike sa obimnim padavinama,
- neredovno održavanje postojećih vodotoka i kanala i
- neblagovremeno preduzimanje zakonom predviđenih preventivnih mjera.

Poplave na području primorskog dijela opštine Bar nastaju kao rezultat ekstremnih vremenskih nepogoda, prvenstveno obilnih padavina praćenih vjetrom, kao i nedovoljnih i neadekvatnih preventivnih mjera i aktivnosti. Tada se u veoma kratkom vremenskom intervalu, zbog izrazite nagnutosti terena, nagle urbanizacije i brojnih uzurpacija zemljišta uz vodotoke (divlja gradnja, bacanje otpada, loša infrastrukturna rješenja i dr.) vrlo brzo napune postojeći vodotoci i kanali. Poplave se mogu očekivati i kao rezultat tipičnog bujičnog područja opštine.

3.1.2.1.2. Učestalost pojavljivanja i intenzitet djelovanja poplava

U posljednjih nekoliko decenija teritoriju opštine Bar zadesilo je više poplava, prouzrokovanih ekstremnim vremenskim neprilikama, karakterom vodotoka i njihovim neodržavanjem. Najveće posljedice zabilježene su prilikom poplava 5/6.09.1990; 27/28.12.2000; 28/29.01.2001; 05.09.2001; 05.10.2010 (slika br.10); 25/26.12.2010 i dr. Neki primjeri sa velikim količinama padavina za 24 sata u Baru, koje su izazvale posljedice su:

- 28. januar 2001. godine palo je 107mm kiše,
- 27. decembar 2000. godine palo je 124mm kiše,
- 13. februar 1978. godine palo je 157mm kiše,
- 24. januar 1956. godine palo je 181mm kiše,
- 10. septembar 1955. godine palo je 149mm kiše.

U Baru je za vrijeme posljednjih novembarskih poplava 2010. godine palo 70 lit/m², u periodu od 7h 30. novembra do 13h 01. decembra. Na skali najvećih vrijednosti, u Baru je najkišnija bila upravo 2010. Godina.

Slika br.10. Poplave u Baru, oktobar 2010. godine

3.1.2.2. Meteorološke poplave – Flash Floods (kratkotrajne kiše jakog intenziteta – urbane i bujične poplave)

Flash-Floods predstavljaju pojavu naglog priliva površinskih voda u vidu potoka ili manje rijeke, koji nosi značajno veću količinu vode u odnosu na prosječan proticaj tog vodotoka, a zajedno sa time i blato, kamenje, otpad, drvnu masu. Ove poplave se odlikuju velikom snagom, nepredvidive su i mogu da prouzrokuju značajne štete posebno u urbanim sredinama.

Na teritoriji opštine Bar probleme izazivaju svi bujični tokovi, a najviše: Đurmanski i Suvi potok u Sutomoru, rijeka Željeznica, bujični tok Rikavac i kanal Rena u užoj urbanoj zoni grada Bara. Prilikom poplava štete nastaju osim na objektima i na saobraćajnoj infrastrukturi, na međama i potpornim zidovima, a javljaju se i manji odroni i klizišta. Većina bujičnih tokova barskog područja predstavlja poseban problem, kako za sva naselja uz neposrednu blizinu vodotoka, tako i za sve saobraćajnice, sa akcentom na Jadransku magistralu. Većina bujičnih tokova je veoma male površine za globalno sagledavanje i regulisanje. Svaki od bujičnih tokova je, u stvari, sistem mnoštva malih bujičnih tokova uz čije obale su razne aktivnosti čovjeka uticale na stepen povredljivosti i ugroženosti.

3.1.2.3. Meteorološke olujno – grmljavinsko – gradonosne nepogode / olujno – vrtložni atmosferski fenomeni kao što su morska pijavica ili tromba (mini tornado)

Ove pojave na zahvaćenom ograničenom lokalitetu nanose velike štete, a na objektima i infrastrukturi mogu da načine ozbiljnu štetu, razaranje i naruše normalno funkcionisanje infrastrukturnih sistema i ostalih vidova aktivnosti koje se sprovode na zahvaćenom lokalitetu u trenutku dejstva ovih fenomena.

3.1.2.4. Snijeg, sniježne mećave – nameti, zaleđivanje

Pojava snijega, posebno ekstremno visokog sniježnog pokrivača nije uobičajena pojava na teritoriji opštine. Međutim, snijeg koji je pao u februaru 2012. godine prekrrio je sve gradove u Crnoj Gori, pa i teritoriju opštine Bar. U Crnoj Gori je proglašeno vanredno stanje 11. februara 2012. godine, zbog ekstremnih snježnih padavina. Vanredno stanje je proglašeno zbog nezapamćenog snijega, koji je gotovo u potpunosti blokirao Crnu Goru i izazvao ogromne probleme. Obilni snijeg bukvalno je paralisao državu, prekinuo drumski i željeznički saobraćaj, te odvojio sjever od juga države. Ovaj snijeg nije prouzrokovao veći problem na teritoriji opštine Bar. U februaru 2018. godine je također padao snijeg, a snijeg je nanosio vjetar sa planine Rumije i okolnih planinskih vrhova.

3.1.2.5. Topli – tropski talasi

Tropski talasi predstavljaju meteorološku anomaliju koja se odlikuje periodom ekstremno toplog vremena bez padavina. Ova pojava je karakteristična za period turističke sezone (od juna do septembra). Bar sa prosječnih 270 sunčanih dana godišnje je jedan od najsunčanijih gradova Mediterana. Topli tropski talasi narušavaju normalne ljudske aktivnosti, a i predstavljaju potencijalnu opasnost za nastanak požara.

3.1.2.6. Hladni – ledeni talasi

Zbog toplotnih uticaja Jadranskog mora zime su blage i kišne. U prosjeku, zimi u Baru ima 38 kišnih dana u godini. Visoke prosječne zimske temperature, (oko 10 stepeni Celzijusovih) ukazuju na to da je u Baru veoma malo pravih zimskih dana. Veoma je mali i broj dana kada se temperatura u Baru spušta ispod nultog podioka Celzijusove skale, tako da se smatra da u Baru zapravo i nema prave zime.

3.1.2.7. Olujni – razorni vjetrovi

Jaki olujni vjetrovi na teritoriji opštine Bar su: olujni jugo iz februara 2015. koji je nanio značajne štete na objektima i infrastrukturi uz obalu, ekstremno nevrijeme u januaru 2017. koje je prouzrokovalo značajna oštećenja na brojnim objektima (krov zgrade opštine podignut) i parkovima širom opštine (iščupano i polomljeno 117 borovih stabala u urbanoj gradskoj zoni), nanesena velika šteta na dalekovodu Budva- Bar, zatvorena Luka Bar, obustavljen željeznički saobraćaj, uništeno više krovova na stambenim objektima. U februaru 2023. godine bura je uništila krovnu konstrukciju Pribojskog odmarališta, što je dovelo do blockade saobraćaja na magistralnom putu Bar – Podgorica, uništen je krov i na nekoliko kuća, kao i na jednoj pumpi. Zabilježeni su udari vjetra jačine oko 95 kilometara na sat.

3.1.2.8. Atmosferski meteorološki sistemi – cikloni

Ciklon je jak olujni vjetar koji nastaje kada tople i vlažne vazdušne mase sa juga dospiju do hladnih sjevernih predjela gdje se naglo hlade i stvaraju oblake, smanjujući vazdušni pritisak u određenom području i donoseći kišovito i nestabilno vrijeme. Teritorija opštine Bar, kao i gotovo cijeli dio Jadrana, redovno je na udaru ovakvih sistema, a region Jadrana je poznat region na sjevernoj hemisferi po ciklogenezi i dejstvu ciklon. Ciklonske aktivnosti stvaraju otežane uslove skoro za sve vidove aktivnosti uz obalu.

3.1.2.9. Atmosferski meteorološki sistemi – anticikloni

Anticiklon je oblast visokog vazdušnog pritiska i to tako da je u centru anticiklona najviši atmosferski pritisak, a kako se krećemo od centra atmosferski pritisak opada. Tokom ljetnjeg perioda prate ga visoke temperature, dok u zimskom periodu suvo i hladno vrijeme praćeno niskim temperaturama.

3.1.2.10. Magla

Kondenzacijom vodene pare u vazduhu dolazi do stvaranja magle. Kondenzacija započinje kod relativne vlažnosti vazduha znatno manje od 100% i tada dolazi do pojave sumaglice. Daljim povećanjem vlage, kondenzacija se ubrzava. Dolazi do uvećavanja već postojećih kapljica i tada do prelaska sumaglice u maglu. Relativna vlaga u vazduhu za vreme magle je između 80 i 100 posto. Magla može biti:

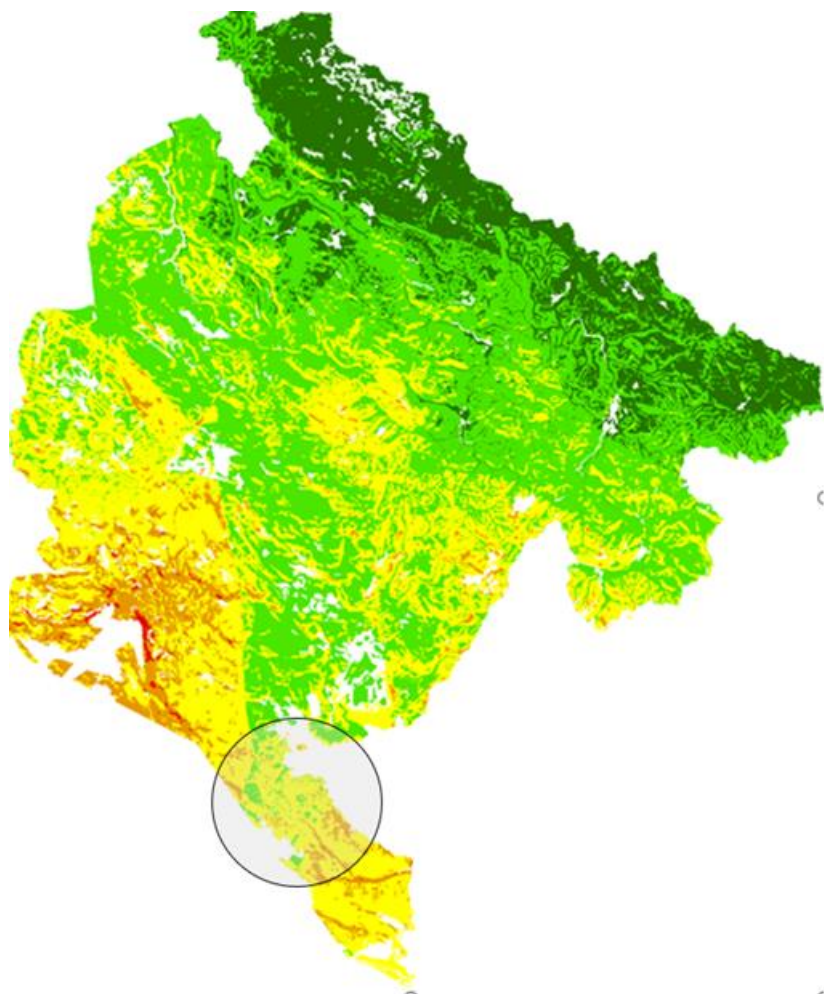
1. slaba magla , kada je horizontalna vidljivost manja od 1 km
2. umjerena magla , kada je horizontalna vidljivost manja od 500 metara
3. jaka magla , kada je horizontalna vidljivost manja od 50 metara

Pojava magle se javlja na teritoriji opštine Bar i dovodi do otežanog saobraćaja na putnim pravcima.

3.1.2.11. Suše

U najširem smislu, suša je posledica nedostatka padavina tokom dužeg vremenskog perioda, što dovodi do nestašice vode za neke aktivnosti, grupu aktivnosti ili cio jedan sektor u životnoj sredini.

U cilju što bolje predikcije i adekvatnijeg upozorenja, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore vrši monitoring suše, izračunavanjem SPI-indeksa (standardizovan indeks padavina), na različite periode (30 dana, 60, dana, nekoliko mjeseci, godinu...). Kao rezultat ovih aktivnosti objavljena je mapa ranjivosti Crne Gore prema kojoj je područje opštine Bar u zoni male do jake ranjivosti. Najniži djelovi opštine odlikuju se umjerenom ranjivošću, dok su visočiji djelovi opštine malo do umjereno ranjivi. Na slici br.11 prikazana je Mapa ranjivosti od suše za teritoriju Crne Gore sa pozicijom opštine Bar.

	Jako ranjivo
	Ranjivo
	Umjereno ranjivo
	Malo ranjivo
	Nije ranjivo

Slika br.11. Mapa ranjivosti od suše

3.1.2.12. Požari

Požar predstavlja proces nekontrolisanog sagorijevanja, za čije je odvijanje neophodno prisustvo i kontakt zapaljive materije i izvora paljenja uz neprekidan dotok kiseonika, koji je pored materijalnih gubitaka, često praćen i ugrožavanjem fizičkog integriteta čovjeka što često rezultira ljudskim žrtvama.

U periodu od 2018. – 2022. godine na teritoriji opštine Bar najveći broj požara se desio na otvorenom prostoru, čak 135. Od ovog broja šumskih požara je bilo 418. Ova vrsta požara se najčešće javlja ljeti kada su velike suše i visoke temperature. U ovoj kategoriji prednjače požari koji se javljaju na niskom rastinju, čak 378, dok je broj kompleksnih požara 27 i požari u maslinjacima 13. Značajan broj požara je lokalizovan i na gradskom zelenilu, oko 110 požara.

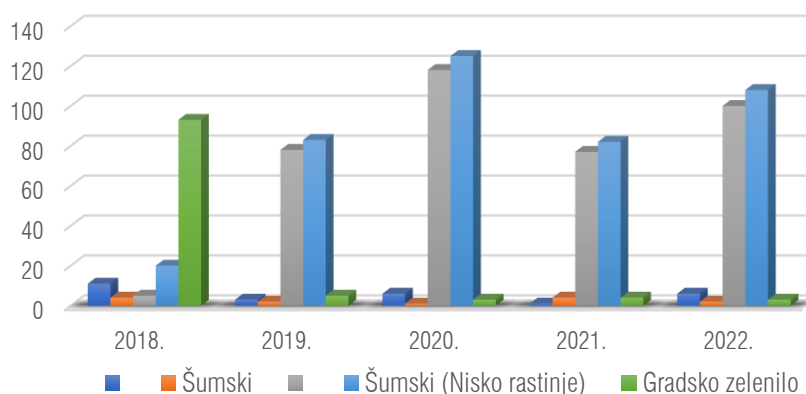
Požari na sitnom rastinju su posebno karakteristični za prigradska naselja, što ove prostore i svrstava u prostore velike požarne opasnosti. S obzirom na to da se ovi požari najčešće javljaju na nepristupačnim terenima, čime je značajno otežano njihovo gašenje, često je prisutna realna opasnost da prerastu u šumske požare i ugroze ekonomske šume, kao i parkovne površine.

Broj požara na stambenim objektima koji se u periodu januar 2018. do decembra 2022. godine desio na području opštine Bar je 21 za stanove, 42 na kućama tvrde gradnje, 14 na montažnim kućama i 24 požara na pomoćnim objektima.

U periodu od januara 2018. godine do decembra 2022. godine na saobraćajnim vozilima desilo se 78 požara.

Broj intervencija Službe zaštite i spašavanja opštine Bar u požarima na otvorenom za isti period grafički je predstavljen na grafiku br.1.

Požari na otvorenom prostoru

Grafik br.1. Učestalost požara na otvorenom prostoru u Baru od 2018. do 2022. godine

Šumski požari

Crnogorične šume predstavljaju veći rizik za nastajanje požara, zbog postojanja smole, eteričnih ulja i raznog osušenog gorivog materijala na tlu. Mlađe šume su rizičnije jer je veća mogućnost širenja požara. U šumama u kojima se nalaze turistički objekti, kroz koje prolaze putevi, pruge, može se očekivati i veći broj požara, zbog prisustva čovjeka i tehnike.

Teritorija opštine Bar se nalazi u području vrlo velike ugroženosti od požara, kojoj pripada primorsko područje Crne Gore: Bar, Budva, Ulcinj, Kotor, Herceg Novi, Cetinje i dio područja Nikšića, Danilovgrada i Podgorice sa karakterističnom mediteranskom i submediteranskom klimom i vegetacijom na kojem se javljaju prizemni i visoki požari.

Šumski kompleksi na planinama Rumije, Sutormana, Sozine, Lisinja i drugih planina ugroženi su zbog nedovoljne uređenosti požarnih prepreka, prolaska saobraćajnica i dalekovoda i slabe mogućnosti saobraćajnog prilaza.

Posebno ugrožena područja od požara na teritoriji opštine Bar su: Ratac, Zeleni pojas, Pobrđe, Golo brdo, Sutorman, Volujica, Kufin, Mala Volujica, Pečurice, gdje se svakog ljeta dogodi po neki požar.

Požar koji je u avgustu 2022. godine zadesio područje iznad Črvanja i Velike plaže jedan je od većih u zadnjim godinama, kada su bili angažovani svi pripadnici Službe zaštite i spašavanja i helikopterske jedinice Vojske Crne Gore koji su uspjeli lokalizovati požar koji se veoma brzo širio, a još više potpomognut snažnim vjetrom (slika br. 12)

Slika br. 12. Požarom zahvaćeno područje iznad Črvanja i Crvene plaže (10.08.2022. godine)

3.1.3. Biološki hazardi

Pod biološkim hazardima podrazumijevamo epidemije, epizootije i epifitotije.

3.1.3.1. Epidemije – zarazne bolesti čovjeka

Kod pojava teških ljudskih bolesti bitno je razlikovati dva pojma, epidemije i pandemije. Epidemija je naglo obolijevanje većeg broja ljudi u kratkom razdoblju na nekom određenom području. Njen izvor često je izvan područja koje ona zahvati, pa se unosi preko oboljelih osoba, životinja ili zaražene robe. Pandemija je širenje infektivne bolesti u širim geografskim regijama koje mogu biti globalnih ili kontinentalnih razmjera

Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Sl. List CG“, br. 059/21) propisane su mjere za sprečavanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti, sprovođenje epidemiološkog nadzora, nadležni subjekti za njihovo sprovođenje, način obezbjeđivanja sredstava za njihovo sprovođenje, vršenje nadzora nad izvršavanjem ovog, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti u redovnim i vanrednim okolnostima. Ovim Zakonom je precizirano da Ministarstvo zdravlja (MZ) na predlog Instituta za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG) utvrđuje Listu zaraznih bolesti nad kojima se sprovodi epidemiološki nadzor i protiv kojih se primjenjuju mjere sprječavanja i suzbijanja zaraznih bolesti. Ako se pojavi zarazna bolest koja nije navedena u Listi zaraznih bolesti, a koja u većoj mjeri može da ugrozi zdravlje stanovništva, Vlada Crne Gore, na predlog MZ, može odlučiti da se za zaštitu stanovništva od te bolesti primjenjuju sve ili pojedine mjere predviđene ovim zakonom, druge mjere za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti i ostale mjere koje priroda te bolesti nalaže, kao i mjere propisane međunarodnim zdravstvenim i sanitarnim konvencijama i drugim međunarodnim aktima.

Na teritoriji opštine Bar, epidemiološka situacija u pogledu zaraznih bolesti je stabilna. Većina vakcino-preventibilnih bolesti protiv kojih se sprovodi obavezna sistematska vakcinacija (TB, difterija, tetanus, veliki kašalj, dječija paraliza, zauške, rubeola, hepatitis B) su uglavnom pod kontrolom tj. posljednjih godina nijesu zabilježene njihove pojave u epidemijskoj formi (inače, najveći broj navedenih oboljenja ima izrazit epidemijski potencijal).

Epidemija prouzrokovana zaraznim virusom COVID 19 koja je proglašena 26.03.2020. godine, izazvala je velike probleme na teritoriji države i opštine. U prvom talasu epidemije ukupno je oboljelo 324 ljudi (23 na teritoriji opštine Bar), od čega je izliječeno 315 ljudi, dok je preminulo 9 ljudi (1 na teritoriji opštine Bar). Kraj prvog talasa epidemije proglašen je 02.06.2020. godine nakon što 42 dana nije zabilježen nijedan novozaraženi slučaj. Drugi talas korona virusa je počeo 16.06.2020. godine i trajao zaključno sa 08.09.2020. godine. U 2021. godini u opštini Bar je registrovan 7681 slučaj, dok je broj umrlih 163.

Na teritoriji opštine do pojave virusa COVID 19 u bliskoj prošlosti nisu preduzimane radikalnije mjere kada su u pitanju epidemije (zabrane izlaska, karantini, proglašavanje stanja epidemije itd.). Epidemije svojom pojavom pored ugrožavanja stanovništva, dovode do pojave ekonomskih kriza, blokiraju kompletan sistem funkcionisanja jedne zajednice. Epidemijama su posebno izložene institucije koje su zadužene za pružanje medicinske pomoći oboljelom stanovništvu, kao i dežurne službe čijim se radom obezbjeđuje red i bezbjednost građana (policija, službe zaštite, komunalna policija, komunalne službe itd.).

Epizootije – zarazne bolesti životinja

Epizootija je pojava oboljenja ili uginuća većeg broja životinja od neke bolesti, koja je neuobičajena po broju slučajeva, vremenu i mjestu javljanja ili zahvaćenoj vrsti životinja, kao i povećana učestalost oboljenja ili uginuća čiji je uzrok privremeno neutvrđen. Ona ima veliki društveni i ekonomski značaj jer ozbiljno može ugroziti poljoprivredu, stočarstvo i ekosisteme na određenom području, ako se javi u obliku epidemije.

Svinjska kuga spada u naročito opasne zarazne bolesti i odlikuje se brzim širenjem. Uzrok nastanka ove bolesti je visokopatogeni RNK virus iz porodice Flaviviridae. Posljednji put je registrovana 2007. godine. Redovnom vakcinacijom i kontrolom uvoza ova bolest je suzbijena.

Slinavka i šap je opasna zarazna bolest koju karakterišu naglo i brzo širenje. Ovaj virus ima širok raspon domaćina: goveda, svinje, ovce i koze. U rijetkim slučajevima može da oboli i čovjek. Veoma se lako prenosi (kretanjem kontaminiranih životinja, kontaktom, uvozom hrane iz zaraženog područja, vjetrom...). Do sad na osnovu raspoloživih podataka ova bolest nije zabilježena u Crnoj Gori.

Kvrgavost kože je bolest koja napada goveda. Simptomi koji se javljaju su povišena temperatura goveda, a zatim i pojava okruglih čvorova na koži zaražene životinje veličine 2-5cm. Čvorovi se obično nalaze u predjelu glave, vrata, vimena, genitalijama i nogama zaražene životinje. U cilju sprječavanja ove bolesti neophodna je pravovremena i redovna vakcinacija grla. Na području Crne Gore, a samim tim i opštine Bar ova bolest se javila 2016. godine. Tada je potvrđeno da je ovom bolešću zaraženo 321 grlo, većinom na sjeveru Crne Gore.

Bolest plavog jezika se javila 2014. godine. Od nje stradaju najviše ovce, a ređe koze i goveda. Bolest se ne prenosi na ljude, ali meso zaražene životinje nije za upotrebu.

Epifitotije – intenzivne i masovne pojave štetnih organizama bilja

Rentabilnost biljne proizvodnje mogu ugroziti različiti patogeni mikroorganizmi kao što su: gljive, bakterije, fitoplazme i virusi. Po značaju, rasprostranjenosti, ali i nemogućnosti uspješne kontrole, izdvajaju se oboljenja bakterijske i fitoplazmne prirode.

Štete koje prouzrokuju ovi agensi su velike i ogledaju se u smanjenju prinosa po jedinici površine, kao i u lošem kvalitetu proizvoda što predstavlja potencijalni rizik kako za ishranu ljudi i životinja tako i za mnoge privredne grane (primarna biljna proizvodnja, industrijska prerada, ekologija, i dr.) a i za samu ekološku ravnotežu u životnoj sredini (prenamnožavanje štetnih organizama).

Štetni organizmi razvrstavaju se prema stepenu rizika za zdravlje bilja i biljnih proizvoda, kao i opstanku pojedinih biljnih vrsta i riziku nanošenja velikih ekonomskih šteta koje mogu prouzrokovati. Pojedini štetni organizmi (šarka šljive, voćna muva, muva masline, dr.) prouzrokuju velike ekonomske štete i predstavljaju stalnu opasnost za uzgoj pojedinih kultura.

Na području opštine Bar nisu zabilježene masovne pojave širenja bolesti na biljkama.

3.2. Tehničko – tehnološke i druge nesreće

3.2.1. Industrijske nesreće

Luka Bar se nalazi na južnom dijelu Jadranskog mora. Ona predstavlja izuzetno mjesto susreta pomorskog i kopnenog saobraćaja. Zbog svog povoljnog položaja, Luka Bar je pravo mjesto za formiranje distributivnog centra za cijeli region, gdje se vrši manipulacija raznim vrstama tečnog goriva, hemikalijama i eksplozivima. U okviru kompleksa koji pripada Luci Bar nalaze se značajni infrastrukturni objekti, i to: dva rezervoara za skladištenje natrijum hidroksid-kaustične sode kapaciteta po 3200 m³ vlasništvo Kombinata aluminijuma - Podgorica, rezervoar za bazno ulje kapaciteta 1400 m³ vlasništvo Luke Bar, rezervoari za naftu i naftne derivate kapaciteta 128 000 m³ vlasništvo Jugopetrol AD Podgorica, dvije stanice za snabdijevanje gorivom sa 4 rezervoara naftnih derivata ukupnog kapaciteta 131m³ za potrebe jahting servisa, Skladišta „B“ materija, njih četiri, kapaciteta po 50 t eksploziva, koja su locirana sa druge strane brda Volujica, uz obalu mora, rezervoari za glinicu, asfaltni put -

unutrašnja drumska saobraćajnica, željeznički kolosjek kao i tunel koji povezuje Luku Bar sa skladištem eksplozivnih materija Volujica.

Na području „Luke Bar“ AD postoji mogućnost za pojavu tehničko- tehnoloških akcidenata tokom sljedećih aktivnosti: u toku pretovara i skladištenja različitih vrsta tereta (opasnih materija), u slučaju nekontrolisanih događaja u procesima upravljanja sredstvima za rad odnosno tokom rutinskih lučkih manipulativnih aktivnosti, u slučaju nekontrolisanih događaja za vrijeme funkcionisanja pojedinih lučkih postrojenja i u toku aktivnosti upravljanja plovilima u lučkom akvatorijumu. Mogući akcidentne situacije na području „Luke Bar“ AD su: požari, eksplozije, ispuštanje amonijaka iz instalacija sistema hlađenja u hladnjači, sudar plovila u lučkom akvatorijumu, pad u more lučkih pretovarnih sredstava obalne mehanizacije i havarije uslijed kontakata plovnog objekta i lučkih pretovarnih sredstava.

Posljedice akcidenata su: ugrožavanje bezbjednosti života i zdravlja zaposlenih, degradacija i oštećenja materijalnih dobara i ugrožavanje životne sredine (ispuštanje opasnih polutanata u vazduh, more i zemljište).

Do sada nijesu zabilježene nesreće ovog tipa.

Rizik predstavljaju i stanice za snabdijevanje gorivom motornih vozila na kojima se prodaje nafta i naftni derivati, ulja i maziva.

3.2.2. Nesreće pri prevozu opasnih materija u drumskom saobraćaju

Potencijalni rizik po stanovništvo i životnu sredinu predstavljaju pojave požara i eksplozija na prevoznim sredstvima koja prevoze opasne materije, kao i saobraćajne nesreće vozilima koje prevoze opasne materije. Ove pojave osim što bi mogle prouzrokovati povrede i gubitak ljudskih života, mogle bi dovesti i do iznenadnih zagađenja na saobraćajnicama i okolini. Najveći obim zagađenja nastao bi uslijed prevrtanja, prolijevanja ili prosipanja opasnih materija iz velikih teretnih vozila (kamioni i cistijerne sa i bez prikolica).

Akcija spašavanja prilikom požara izazvanih prevozom opasnih materija, kao i prilikom hemijskih akcidenata nije bilo.

Učestalost požara na području opštine Bar na prevoznim sredstvima (putničkim i teretnim motornim vozilima, lokomotivama i plovilima) za period 2018. – 2022. godine data je u tabeli br.2.

Tabela br.2. Učestalost požara na prevoznim sredstvima u Baru od 2018. do 2022. godine

Vrsta intervencije/godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Ukupno	
Požari na prevoznim sredstvima	PMV	16	19	7	4	18	64
	TMV	1	1	1	1	3	7
	Lokomotive- Vagoni	0	0	0	1	2	3
	Plovila	2	2	0	0	1	5

3.2.3. Željezničke nesreće

Željeznički saobraćaj u Crnoj Gori odvija se na dionicama pruge Bijelo Polje – Bar, Nikšić – Podgorica i Podgorica – Tuzi. Česti uzročnici požara jesu opušci cigareta koje putnici bacaju iz voza, naročito tokom ljeta. Takođe izvor požara može biti dotrajala elektro mreža. Vrlo važan uzrok požara, prilikom eksploatacije pruge, naročito na dionici pruge od stanice Kolašin do stanice Podgorica jeste pojačano kočenje prilikom vožnje, koje prouzrokuje iskricice i varnice od kočnica, koje direktno padaju na drvene pragove koji su vrlo lako zapaljivi i imaju sposobnost da dugo tinjaju i prenose požar na okolne djelove pruge. U željezničkom saobraćaju vrši se prevoz otrovnih, zapaljivih, eksplozivnih i ostalih materija koje su opasne po zdravlje ljudi i okolinu

Tabela br.3. Dostupni podaci o transportovanim količinama opasnih materija u željezničkom saobraćaju za 2017. i 2018.godinu

Vrsta opasne materije	Relacija	2017.godina (količina u tonama)	2018. godina (količina u tonama)
Lužina	Bar-Vrbnica	13.969,40	31.183
Mazut	Bar-Podgorica	Nema	Nema
Sirćetna kiselina	Vrbnica-Bar	39.285,40	45.545,40
Propan-butan	Vrbnica-Bar	Nema	Nema

Imajući u vidu konfiguraciju terena, tehničko stanje vozova, neregulirane priključne puteve i signalizaciju, uvijek postoji potencijalna opasnost od nastanka željezničke nesreće i hazarda.

3.2.4. Nesreće na moru

Tehničko-tehnološke nesreće i zagađenja mora mogu nastati u svim lukama i marinama, a posebno su vezani za Luku Bar u kojoj se vrši manipulacija raznim vrstama tečnog goriva, hemikalijama i eksplozivnim materijama.

Do nesreća može doći greškom ljudskog faktora zbog izvođenja nedozvoljenih radnji, kao što su neovlašćeno rukovanje, nepravilno skladištenje derivata, prepumpavanje, dolijevanje, pretakanje i druge manipulacije sa ovim materijama, rad trećih lica u blizini postrojenja bez stručnog nadzora, kao i namjernim oštećenjem. Takođe, nesreće se mogu dogoditi i zbog djelovanja neke prirodne katastrofe npr: zemljotresa, slijeganja zemljišta, klizanja terena, atmosferskih padavina, poplava, požara. S obzirom na sve veće prisustvo plovnih objekata, posebno jahti i čamaca postoje i rizici nesreća na plovilima, kao što su: potonuće, nasukanje, sudar, požar, eksplozija, prevrtanje, trovanje, zarazne bolesti, krađe, otmice i zagađenja mora i priobalja.

3.2.5. Požari u zatvorenom prostoru

Prema dostupnim podacima o broju požara na kućama, stanovima i ostalim objektima, najugroženija su prigradska naselja, s obzirom na to da su objekti neplanski građeni, te da nisu poštovani propisi iz oblasti zaštite od požara. Evidentno je da se požari na ovim objektima najčešće pojavljuju u zimskom periodu, za vrijeme sezone grijanja kada su instalacije najopterećenije. Broj požara na stambenim objektima koji se u periodu januar 2018. do decembra 2022. godine desio na području opštine Bar dat je u tabeli br. 4. iz koje se vidi da je najveći broj požara bio na objektima tvrde gradnje.

Tabela br.4. Požari u zatvorenom prostoru od 2018. do 2022. godine

Vrsta intervencije/godina		2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Ukupno		
Požari u zatvorenom prostoru	Poslovni objekat	7	7	4	2	8	28		
	Stambeni objekti	Stan	7	3	4	3	4	21	
		Kuća	Tvrda gradnja	4	8	9	12	9	42
			Montažni objekat	2	3	5	2	2	14
	Pomoćni objekat	6	7	2	6	3	24		

3.2.6. Požari na elektro instalacijama i uređajima

Ispravnost rada elektro-energetskih postrojenja, instalacija i uređaja, pored pravilnog dimenzionisanja, izbora i ugradnje, u najvećoj mjeri zavisi od pravilne eksploatacije i održavanja. Velike nesreće mogu izazvati havarije na

prenosnoj elektro-mreži visokog napona, koje pri oštećenju mogu inicirati šumske požare velikih razmjera, i stradanje ljudi koji bi se eventualno nalazili na mjestu nesreće u slučaju kidanja kabela.

Broj intervencija Službe zaštite i spašavanja opštine Bar u požarima koji se javljaju na elektro instalacijama i uređajima za isti period data je u tabeli br.5.

Tabela br.5. Požari na elektro instalacijama i uređajima od 2018. do 2022. godine

Vrsta intervencije/godina		2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Ukupno
Požari na elektro instalacijama i uređajima	Dalekovodi	11	1	0	0	0	12
	Električni stubovi	1	9	4	4	5	23
	Trafostanice	3	2	1	2	1	9
	Tep - ormar	4	1	0	0	4	9

3.2.7. Zagađenje vazduha

Na osnovu analiziranih vrijednosti određenih parametara, tj. prisustva zagađujućih čestica (SO₂, PM10, PM2.5) koje su prikupljene na UB stanici u Baru i date u izvještaju "Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2021. godinu" (Agencija za zaštitu životne sredine) zaključuje se da je prisustvo ovih čestica u vazduhu daleko ispod propisane granične vrijednosti.

4. ORGANIZACIJA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Crna Gora je kroz Zakon o zaštiti i spašavanju prepoznala da su poslovi zaštite i spašavanja poslovi od javnog interesa, koje sprovode državni organi, organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave, privredna društva, preduzetnici i druga pravna i fizička lica i na taj način sistem zaštite i spašavanja postavila na najširoj mogućoj osnovi.

4.1. Menadžment u sistemu zaštite i spašavanja

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službenom listu Crne Gore“ br. 018/2020), utvrđeno je da je Ministarstvo unutrašnjih poslova nadležno, između ostalog, i za upravljanje rizicima, upravljanje zaštitom i spašavanjem u vanrednim situacijama i upravljanje sanacijom posljedica u vanrednim situacijama (zemljotres, požari i druge prirodne i tehničko-tehnološke katastrofe). U tom smislu u sklopu Ministarstvu unutrašnjih poslova postoji organizaciona jedinica Direktorata za zaštitu i spašavanje koja obavlja navedene poslove.

Time je omogućeno:

- jedinstveno upravljanje aktivnostima na zaštiti i spašavanju, u slučaju nastanka prirodnih, tehničko-tehnoloških i drugih hazarda;
- praćenje i analiziranje stanja u oblasti zaštite i spašavanja, kao i predlaganje mjera za poboljšanje stanja i usmjeravanje razvoja sistema zaštite i spašavanja;
- sprovođenje mjera zaštite i spašavanja;
- koordinacija rada svih institucija od nivoa države do lokalnog nivoa i pojedinca;
- vođenje jedinstvene baze podataka o operativnim snagama, sredstvima i opremi;
- organizovanje i izvođenje vježbi učesnika zaštite i spašavanja;
- stručno osposobljavanje i usavršavanje pripadnika operativnih jedinica;
- nadzor u pogledu funkcionisanja i opremanja jedinica koje pripadaju jedinicama lokalne samouprave radi očuvanja cjelovitosti sistema zaštite i spasavanja;
- edukacija građana;

- uspostavljanje međunarodne saradnje itd.

Normativnim uređenjem kroz izmjene i dopune Zakona o zaštiti i spašavanju uspostavljena su tri nivoa rukovođenja i koordiniranja zaštitom i spašavanjem.

Radi rukovođenja i koordiniranja u zaštiti i spašavanju na teritoriji Crne Gore formira se **Koordinacioni tim za zaštitu i spašavanje** koga čine:

- Predsjednik Vlade – rukovodilac tima,
- Ministar unutrašnjih poslova – zamjenik rukovodioca,
- Ministri za resore vanjskih poslova, poslova odbrane, zdravlja, rada i socijalnog staranja, ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, ekonomskog razvoja i turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, kapitalnih investicija,
- Predsjednik radnog tijela Vlade za procjenu šteta od elementarnih nepogoda,
- Predstavnik Generalnog sekretarijata Vlade zadužen za odnose sa javnošću.

Obrazovanjem **Operativnog štaba za zaštitu i spašavanje** koji vrši operativno koordiniranje aktivnosti učesnika zaštite i spašavanja obezbjeđeno je znatno efikasnije rukovođenje, bolja koordinacija između učesnika zaštite i spašavanja i racionalnija upotreba ljudskih i materijalnih resursa na terenu.

Operativni štab čine:

- Rukovodilac i dva predstavnika organizacione jedinice Ministarstva nadležnih za poslove zaštite i spašavanja (MUP),
- Starješina i jedan predstavnik organa uprave nadležne za poslove policije,
- Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore,
- Starješine organa uprave nadležne za poslove: carina, hidrometeorologije, seizmologije, upravljanje voda, šumarstva, saobraćaja, veterine, fitosanitarnih poslova, zaštite životne sredine, zdravstvene zaštite i Crvenog krsta.

Za rukovođenje aktivnostima zaštite i spašavanja na teritoriji Glavnog grada organizuje se **Tim za zaštitu i spašavanje opštine Bar**.

Tim za zaštitu i spašavanje opštine Bar čine:

- Predsjednik opštine – rukovodilac tima,
- Komandir Službe zaštite i spašavanja – zamjenik rukovodioca tima,
- Predstavnik ministarstva nadležnog za poslove zaštite i spašavanja,
- Predstavnik Uprave policije,
- Predstavnik Vojske Crne Gore,
- Rukovodioci i starješine organa lokalne samouprave (sekretari, načelnici, rukovodioci),
- Predstavnik Crvenog krsta,
- Rukovodioci i direktori lokalnih društava i preduzeća čiji je osnivač opština.

Ovako postavljen menadžment u oblasti zaštite i spašavanja na opštinskom nivou predstavlja garant uspješnosti i efikasnosti u funkcionisanju sistema zaštite i spašavanja, ali i dobru osnovu za njegovu dalju nadgradnju, posebno u dijelu jačanja ljudskih i materijalnih resursa kroz stručno osposobljavanje i usavršavanje, korišćenje novih tehnologija, te nabavku savremene opreme i sredstava za potrebe smanjenja rizika od katastrofa.

4.2. Ljudski i materijalni resursi

Operativne jedinice su jedinice koje se angažuju u akcijama zaštite i spašavanja, a to su:

- opštinske službe za zaštitu i spašavanje – jedinice za zaštitu i spašavanje opština (vatrogasne jedinice, jedinice za pružanje pomoći ugroženom i nastradalom stanovništvu i druge jedinice za zaštitu i spašavanje);
- specijalističke jedinice za zaštitu i spašavanje;
- preduzetne jedinice – jedinice za zaštitu i spašavanje u okviru privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika;
- jedinice civilne zaštite;
- jedinica za gašenje požara iz vazduha;
- dobrovoljne jedinice za zaštitu i spašavanje.

Stanje operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje u opštini Bar

Služba zaštite i spašavanja

Služba broji 40 zaposlenih, od kojih su 28 vatrogasci – spasioci, 5 profesionalni vatrogasci – spasioci, 1 dispečer, 4 rukovodioca za operativne poslove, komandir i samostalni savjetnik.

Služba posjeduje 9 vozila:

- 1.Scania 80- 1981g.
- 2.Mercedes Atego 1328- 2005g.
- 3.Mercedes Atego 1523- 2007.
- 4.Mercedes Vario 815- 2007g.
- 5.Mercedes Unimog U500- 2009g.
- 6.Mercedes Unimog U500- 2009g.
- 7.Ford Ranger – 2021.g
- 8.Jeep Compas- putničko 2007g.
- 9.Škoda Fabia- putničko 2019g.

Od ostale opreme služba posjeduje:

- 20 Izolacionih aparata sa kompromovanim vazduhom za zaštitu disajnih organa
- Alat za razvaljivanje blind vrata
- Baterijska testera
- 10 baterijskih lampi
- Aluminijski čamac
- Gumeni čamac
- Vanbrodski motor za čamac 8KS
- Vanbrodski motor za čamac 8KS
- Brusilica velika
- El.pneumatska bušilica
- Motorne šege – 5 komada
- 4 pumpe za vodu motorne
- Spasilačko korito
- Spinalna daska
- Spasilačka oprema za spasavanje iz dubina i sa visina – 2 komada
- Spasilačka oprema za spasavanje iz poplava (mokra odjela sa pratećom opremom) – 6 komada
- Spasilačka oprema za spasavanje iz poplava (suva odjela sa pratećom opremom) – 2 komada
- Električna pumpa za vodu
- Baterijski alat za tehničke intervencije – razupirač – 2 komada
- Baterijski alat za tehničke intervencije – sjekač – 2 komada

- Baterijski alat za tehničke intervencije – klip – 2 komada
- 20 rezervnih boce za izolacione aparate

Objekat u kojima je smještena službe zaštite i spašavanja u Baru u značajnoj mjeri ispunjava neophodne uslove za smještaj pripadnika i tehnike službi zaštite i spašavanja. Komunikacija se obavlja preko savremenog sistema radio veze »Tetra«. Ovaj sistem je instaliran i u vatrogasnim vozilima i kompatibilan je sa sistemima koje koristi policija, vojska i hitna pomoć.

Slika br.13. Vatroganski dom u Baru

Specijalističke jedinice

Specijalističke jedinice za zaštitu i spašavanje, shodno čl. 64. Zakona o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG” br. 013/07, 005/08, 086/09, 032/11, 054/16, 146/21, 003/23) čine građani koji dobrovoljno vrše akcije zaštite i spašavanja organizovani u spasilačka društva, organizacije Crvenog krsta, planinarske službe zaštite i spašavanja, speleološka društva, ronilačka, kinološka društva, izviđačke organizacije, klubove radio-amatera i druga slična društva.

Na području Bara od specijalističkih jedinica **Crveni krst** je nezavisna, neprofitna i dobrovoljna humanitarna organizacija i sastavni dio jedinstvene organizacije Crvenog krsta Crne Gore, koja obavlja djelatnost od javnog interesa usmjerena na pružanje pomoći ugroženim licima u slučajevima ratnih sukoba, prirodnih i ekoloških i drugih nesreća. Na teritoriji opštine postoje još i:

- Ronilački klubovi
- Izviđački odred “24 Novembar” Bar
- Klub radio amatera Volujica Bar
-

Dobrovoljne jedinice

Dobrovoljne jedinice za zaštitu i spašavanje se organizuju radi dobrovoljnog učešća građana u akcijama zaštite i stanovništva u područjima koja su zahvaćena nekim elementarnim nepogodama, tehničko-tehnološkim i drugim nesrećama.

Na teritoriji opštine Bar ne postoje dobrovoljne jedinice.

Preduzetne jedinice

Preduzetne jedinice su operativne jedinice organizovane od strane privrednog društva u cilju sprovođenja mjera zaštite i spašavanja i smatraju se sastavnim djelom sistema zaštite i spašavanja, koje se, u slučaju potrebe, moraju angažovati na poziv Operativnog štaba ili Tima za zaštitu i spašavanje opštine Bar.

Na području opštine Bar postoji Preduzetna jedinica za zaštitu i spašavanje formirana u okviru Luke Bar.

Luka Bar ima 19 zaposlenih, od kojih 4 izvršioca na radnom mjestu Vođa operativne smjene, 7 izvršilaca na radnom mjestu Vatrogasac-spasilac-vozač, 4 izvršioca na radnom mjestu Vatrogasac-spasilac, 1 izvršioc na radnom mjestu Komandir Službe zaštite i spašavanja, 1 izvršioc na radnom mjestu Zamjenik komandira Službe zaštite i spašavanja, 1 izvršioc na radnom mjestu Vododavač, 1 izvršioc na radnom mjestu Vatrogasac-spasilac- glavni serviser.

Služba Zaštite i spašavanja “Luka Bar” AD raspolaže sa sledećom opremom i vozilima:

- Vatrogasno vozilo Mercedes Actros (2003 godište);
- Vatrogasno vozilo Iveco Eurocargo (2019 godište) voda-pjena;

- Lična zaštitna oprema;
- Dvije prikolice sa monitorima voda-pjena;
- Magirus pumpa za crpljenje vode kapaciteta 3600 l/min;
- 13,2 kw agregat;
- Podesivi reflektori za osvjetljenje;
- Dva izolaciona aparata;
- Garažni prostor za vatrogasna vozila;
- Prostorije za smještaj vatrogasaca-spasilaca.

Broj intervencija za period od 2018-2023.godine u kojima su neposredno učestvovali zaposleni u Službi zaštite i spašavanja „Luka Bar“ AD: **33** (požari sitnog rastinja, požari na elektro instalacijama, požari otpadnog materijala, požari otpadnog željeza, požari na lučkim sredstvima,požari u skladištima, požar u trafostanici).

Kapaciteti javnih preduzeća i ustanova

DOO Komunalne djelatnosti Bar

Djelatnosti Društva su: održavanje komunalne higijene gradskih i prigradskih javnih površina uključujući i odvoz komunalnog otpada sa istih, odvoz komunalnog otpada po osnovu ugovora sa korisnicima komunalnih usluga koji obavljaju privrednu djelatnost, odvoz komunalnog otpada za vlasnike, odnosno korisnike usluga, iz domena stanovanja (kolektivnog i individualnog vida stanovanja), ekološka sanitacija – uklanjanje lutajuće stoke, pasa i mačaka; uništavanje komaraca; čišćenje kanala, održavanje putne signalizacije, pružanje pogrebnih usluga i održavanje grobalja, održavanje i organizacija prometa na gradskoj i prigradskim tržnicama (Bar, Sutomore, Virpazar, Ostros), organizacija prometa na pijacama mješovite robe (Bar, Sutomore, Čanj), upravljanje i pružanje usluga na Autobuskoj stanici Bar, stanične usluge na autobuskoj stanici, održavanje uređenih i neuređenih zelenih površina ; novi zasadi; rasadnička proizvodnja, održavanje javne rasvjete i proširivanje mreže na seoskom području. DOO Komunalne djelatnosti obavlja poslove koji su organizovani po sektorima i to: Komunalni sektor (RJ Čistoća, RJ Rkološka sanacija, RJ Reciklaža), Gradsko zelenilo (RJ Zelenilo, RJ Rasadnik), Javne usluge (RJ Pogrebne usluge, RJ Tržnice), Stambeni sektor (RJ Stambeni servis, RJ Građevinsko zanatski poslovi), Putevi i javna rasvjeta (RJ Putevi, RJ Javna rasvjeta), Saobraćajne usluge(RJ Autobuska stanica), Mehanizacija (RJ Vozni park, RJ Održavanje, „Pauk“ služba).

Broj zaposlenih koji se mogu angažovati je 30, pojeduju 7 rovokopača, bagera i ostalih kombinovanih mašina kao i krampe i lopate koje se mogu koristiti u slučaju hazarda.

DOO Vodovod i kanalizacija Bar

DOO "Vodovod i kanalizacija" Bar ima u svojoj djelatnosti osnovni zadatak kvalitetnog snabdijevanja vodom potrošača na prostoru opštine Bar, gdje su izvedene javne vodovodne instalacije, odnosno na području Bara, Sutomora, Čanja i Virpazara.

Ovo Preduzeće, takođe, vrši prihvata, odvod, tretman i disponiranje upotrijebljenih i atmosferskih voda, takođe, na prostoru gdje za to postoje izvedene instalacije, a što se odnosi samo na gradske zone primorskog dijela Opštine i novoizvedeni sistem fekalne kanalizacije Virpazara.

Privredno društvo ima 171 zaposlenih, 24 vozila B kategorije i 9 vozila C kategorije.

Od kamiona i mašina za transport posjeduje:

- 1, Mercedes 814-kiper
- 2, TAM 130T L- (cistijerna za vodu)
- 3, TAM 190T 15-kanal Yeta (za održavanje atm. i fek.mreže)
- 4, Iveco Daily-furgon (kombi radionica)
- 5, Daimler sprinter-311 CDI (kombi radionica)
- 6, Iveco Daaily 65C 15-kiper
- 7, Mercedes Actros-2035(za održavanje atm. i fek.mreže)
- 8, Mercedes Atego 1215(cistijerna za crpljenje)

9, Mercedes Atego 1518(cistijerna za vodu)

10, Humer WL 360-prikolica

Imaju i rovo kopač Torpedo i ICB, kao i 5 pumpi, 1 agregat , 1 mobilni kompresor, 1 auto-prikolicu, 5 pumpi za vodu Honda Ø 3" i 1 kobru.

Posjeduju i :

- Hitachi basilica 1100 wat.....kom 1
- Motorna testera Stihl 180kom 1
- Motorna testera Stihl 290.....kom 1
- Motorna kosilica Stihl 120..... kom 1
- Zaštitne čizmekom 9
- Pojas za spasavanje.....kom 3
- Ronilačka odijelakom 2
- Vodootporna odjeća(pantalone I jakne)..... kom 6
- Sigurnosna gas maskakom 6
- Tronožac sa čekrkom i amortizerom udarca..... kom 1
- Lampe sa zaštitom od požara..... kom 3
- Uređaj za detekciju gasa X-AM 2500 I 5000..... kom 2
- Konopac sa sigurnosnom zakačkom L-5 metara..... kom 3

Komunalna policija Bar

Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Bar (Sl. list Crne Gore – Opštinski propisi br.31/14 i 23/16) propisano je da Služba za vršenje komunalnog nadzora (Komunalna policija) obavlja poslove koji se odnose na inspeksijski nadzor u komunalnoj oblasti i obavlja poslove komunalnog nadzora i obezbjeđivanja komunalnog reda u skladu sa Zakonom o komunalnoj policiji. Utvrđene su sledeće organizacione jedinice:

- Odjeljenje za inspeksijske poslove
- Odjeljenje za vršenje komunalnog nadzora i održavanje komunalnog reda
- Odjeljenje za pravne i zajedničke poslove.

Centar bezbjednosti Bar

Obavlja poslove bitne sa spektra zaštite i spašavanja i to: zaštite imovine i lica, održavanje javnog reda i mira; kontrole i bezbjednosti saobraćajnica na teritoriji opštine itd. Svi kapaciteti sa kojima raspolaže ovaj organ pravovremeno i adekvatno se angažuju. Odjeljenje bezbjednosti Ulcinj predstavlja područno odjeljenje u okviru Centra bezbjednosti Bar.

Opštinska organizacija Crvenog krsta

Uloga organizacije Crvenog krsta u smanjenju rizika od katastrofa ogleda se u podršci državnim i lokalnim institucijama kroz pripremu i realizaciju mnogobrojnih programa i projekata u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, sa ciljem podizanja nivoa svijesti i znanja o smanjenju rizika od katastrofa. Kao punopravni član Međunarodne federacije društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca (MFCK), Crveni krst Crne Gore prati smjernice MFCK kada je u pitanju smanjenje rizika od katastrofa i fokusira se na dvije oblasti:

- priprema i jačanje kapaciteta zajednica kako bi bile u boljoj poziciji da odgovore kada se desi nesreća;
- promocija aktivnosti koje ublažavaju različite efekte hazarda.

OO Crveni krst ima 20 zaposlenih i 110 volontera, 10 vozila B kategorije i 3 vozila C kategorije. Takođe posjeduje i 3 agregata i 1 pumpu.

Radio amatersko društvo „Volujica“ Bar

Radio klub "Volujica" je osnovan krajem šezdesetih godina prošlog vijeka kao jedan od prvih na crnogorskom primorju. Upravo su radio-operatori ovog kluba Saveza radio-amatera Crne Gore, u prvim satima i danima nakon katastrofalnog zemljotresa na crnogorskom primorju 1979. godine bili prvi i neko vrijeme i jedini kanal

komunikacije sa svijetom i sa državnim organima i tadašnjim Izvršnim vijećem. Radio klub "Volujica" iz Bara rad u novim prostorijama u Biznis centru u Baru u novembru 2016. godine.

Uloga ovog emitera je od velikog značaja za sistem zaštite i spašavanja u opštini Bar jer pruža mogućnost blagovremenog informisanja stanovništva i brzog širenja potrebnih informacija.

Ostali resursi u opštini Bar

U opštini postoje brojna javna preduzeća i privredna društva koja u svom posjedu imaju specijalizovane mašine, a koja bi se mogla koristiti u slučaju događanja prirodnih ili tehničko - tehnoloških nesreća. Sastavni dio plana zaštite i spašavanja od poplava je baza podataka sa resursima javnih preduzeća i privrednih društava. Baza podataka se redovno ažurira i sastavni dio je ovog dokumenta.

4.3. Planiranje u oblasti zaštite i spašavanja

Zaštita i spašavanje sprovodi se na osnovu planova zaštite i spašavanja. Planovi zaštite i spašavanja su: nacionalni planovi zaštite i spašavanja, opštinski planovi zaštite i spašavanja i planovi zaštite i spašavanja privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika.

Nacionalne planove donosi Vlada, opštinske skupštine opština, a preduzetne planove donose privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici uz saglasnost Ministarstva unutrašnjih poslova, čime je istaknut njihov značaj i obezbijeđena međusobna usaglašenost.

Novom zakonskom odredbom „Privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici u čijim objektima i prostorima gdje obavljaju privrednu, obrazovnu, zdravstvenu, socijalnu, kulturnu, sportsku i drugu djelatnost može doći do ugrožavanja ljudi, materijalnih dobara i životne sredine usljed djelovanja elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih nesreća dužni su da izrade preduzetne planove”, znatno je proširen broj subjekata koji imaju obavezu izrade preduzetnih planova u odnosu na prethodno stanje, što treba da doprinese smanjenju rizika, kao i smanjenju posljedica hazarda čije se događanje ne može spriječiti.

Planovi zaštite i spašavanja izrađuju se na osnovu elaborata o procjeni rizika, koji je sastavni dio plana zaštite i spašavanja i čijoj izradi prethodi formiranje baze podataka o svim hazardima koji ugrožavaju teritoriju Crne Gore, kao i baze podataka o svim raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima državnih organa, organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave, privrednih društava, preduzetnika i drugih pravnih i fizičkih lica, koristeći pritom nove softverske tehnologije. Zakonom propisani sadržaj elaborata o procjeni rizika i obaveza međusobnog usaglašavanja omogućavaju njihovu kvalitetniju izradu i jednostavniju razmjenu podataka na sva tri nivoa planiranja.

Za područje opštine Bar u prethodnom periodu izrađen je plan zaštite i spašavanja od poplava (januar 2020. godine). Takođe, u toku je izrada opštinskih planova zaštite i spašavanja od zemljotresa, požara, klizišta i odrona.

5. OSNOVNA STRATEŠKA RJEŠENJA I SMJERNICE ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

5.1. Uloge i nadležnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa

Zajednica opština Crne Gore

Zajednica opština Crne Gore je nacionalna asocijacija lokalnih zajednica za teritoriju Crne Gore, formirana u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, u koju se na neodređeno vreme dobrovoljno udružuju jedinice lokalne samouprave radi razvoja i unapređenja lokalne samouprave, njene zaštite i ostvarivanja zajedničkih interesa.

Zajednica predstavlja i zastupa zajednički utvrđene interese svojih članica, a naročito u postupku pripreme i donošenja zakona i drugih akata koji su od značaja za organizaciju, rad, funkcionisanje i finansiranje lokalne samouprave i predstavljanju njihovih interesa pred centralnim vlastima i međunarodnim organizacijama i asocijacijama. Članice Zajednice su jedinice lokalne samouprave sa teritorije Crne Gore.

Jedinice lokalne samouprave

Nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti smanjenja rizika od katastrofa odnose se na adekvatno sprovođenje odredbi Zakona o zaštiti i spašavanju kao baznog zakona u oblasti smanjenja rizika od katastrofa (zaštite i spašavanja), u kome su utvrđene obaveze formiranja opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, izrade opštinskih planova za zaštitu i spašavanje, da najmanje jednom godišnje razmatra sistem zaštite i spašavanja na teritoriji opštine, formiranja službi zaštite i spašavanja i njihovim stručnim i materijalnim obezbjeđivanjem itd. U cilju preventivnog djelovanja, služba zaštite i spašavanja u kontinuitetu sprovodi edukacije u školama i vrtićima, učestvuje na brojnim međunarodnim projektima u cilju edukacije zaposlenih i sticanja znanja iz ove oblasti itd. Sprovođenjem označenih i drugih aktivnosti dominantno se utiče na smanjenje rizika od katastrofa na lokalnom nivou.

Na osnovu Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave („Sl. list CG-Opštinski propisi", br. 40/18) formirani su sledeći organi lokalne uprave:

Sekretarijati

- Sekretarijat za lokalnu samoupravu
- Sekretarijat za finansije
- Sekretarijat za urbanizam i prostorno planiranje
- Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj
- Sekretarijat za imovinu i investicije
- Sekretarijat za lokalni ekonomski razvoj
- Sekretarijat za kulturu
- Sekretarijat za privredu

Posebne službe

- Služba zaštite i spašavanja
- Komunalna policija
- Služba za unutrašnju reviziju

5.2. Mjere za unapređenje stanja u oblasti smanjenje rizika od katastrofa

Zajednica opština Crne Gore

- Koordinacija svim aktivnostima u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na nivou jedinica lokalnih samouprava;
- Organizacija seminara, kurseva, radionica i sličnih događaja u cilju podizanja nivoa znanja i svijesti donosilaca odluka i građana ovoj oblasti;
- Priprema projektnih ideja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Priprema pravnih akata i dostavljanje nadležnim državnim organima radi unapređenja stanja u ovoj oblasti itd.

Opština Bar- sekretarijati, uprave, posebne službe, privredna društva i javne ustanove

- Analiza stanja sistema zaštite i spašavanja u opštini Bar na jednogodišnjem nivou;
- Sprovođenje adekvatne kadrovske i tehničke osposobljenosti operativnih snaga u opštini, kako bi se rizici po nastanak katastrofa sveli na najmanju moguću mjeru;
- Izrada planova zaštite i spašavanja za različite vrste hazarda/rizika na lokalnom nivou;
- Korišćenje znanja, inovacija i edukacije u izgradnji kulture bezbjednosti i otpornosti na katastrofe;
- Jačanje administrativnih kapaciteta za izradu i realizaciju progama i projekata iz oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Planirati nabavku sredstava i opreme koja može biti korišćena u cilju smanjenja rizika od katastrofa;
- Utvrditi vremenske intervale (jednom ili dva puta godišnje) u kojima bi se zajedno na nivou opštine vršila provjera funkcionisanja sistema;

- Podsticati javne i privatne aktere da se aktivno uključe u razne aktivnosti na lokalnom nivou;
- Planirati i realizovati nove projekte čiji je cilj unapređenje stanja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou;
- Uspostavljanje tačnog i pravovremenog sistema javnog informisanja na lokalnom nivou u vezi sa događanjem prirodnih i od strane čovjeka izazvanih katastrofa;
- Obezbjediavanje neophodnih finansijskih sredstava u budžetu Opštine Bar za poboljšanje kapaciteta odgovora na razne katastrofe;
- Za smanjenje rizika i efikasnu zaštitu i spašavanje stanovništva i materijalnih dobara od nastanka mogućih rizika, jedinice lokalne samouprave dužne su da planski organizuju i sprovode preventivne, operativne i sanacione mjere i aktivnosti zaštite i spašavanja;
- Uređenje prostora i izgradnja objekata u skladu sa svim parametrima koji utiču na smanjenje rizika od katastrofa;
- Voda kao prirodni resurs neophodan za život, zahtijeva poseban odnos društvene zajednice i posebnu zaštitu, a naročito uspostavljanje preventivnih mjera zaštite izvorišta napajanja pitkom vodom većih urbanih sredina;
- Brza i kvalitetna procjena šteta od katastrofa kroz rad opštinske Komisije za procjenu štete;
- Sprovođenje zdravstvenih i higijensko-epidemioloških mjera;
- Sprovođenje odgovarajuće zaštite životinja i biljaka i životinjskih i biljnih proizvoda;
- Pružanje komunalnih usluga radi brzog normalizovanja života;
- U oblasti zaštite od štetnog dejstva voda sprovođiti građevinske mjere za smanjenje rizika od poplava;
- Zaštita od štetnog dejstva voda sprovođiti u skladu sa operativnim planovima zaštite od štetnog dejstva voda za vode od značaja za jedinicu lokalne samouprave itd.
-

Služba zaštite i spašavanja

- Edukacija i podizanje svijesti građana o opasnostima koje prijete od prirodnih i od strane čovjeka izazvanih katastrofa;
- Obezbjediavanje i pružanje neophodne pomoći ugroženom i nastradalom stanovništvu;
- Identifikovati, procijeniti i nadzirati rizike od katastrofa na području opštine;
- Smanjenje osnovnih faktora rizika i jačanje spremnosti na odgovor na katastrofe;
- Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika opštine na obavljanju mnogobrojnih aktivnosti u ovoj oblasti;
- Organizovanje štabnih i terenskih vježbi na teritoriji opštine, te aktivno učešće na vježbama organizovanim na nacionalnom i drugim nivoima;
- Razmjena iskustava u ovoj oblasti;
- Permanentno usavršavanje kadrova, sticanje znanja i vještine u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Redovna kontrola stanja na terenu u cilju sprječavanja prirodnih i tehničko - tehnoloških nepogoda;
- Uspostavljanje po potrebi punktova tokom ljetnjeg perioda u saradnji sa mjesnim zajednicama, a sve u cilju smanjenja rizika od požara;

Poslovi koje obavlja Služba zaštite i spašavanja odnose se i na:

- pripremu plana zaštite od požara na području Opštine i učestvovanje u izradi nacrtu i predloga odluka iz oblasti protivpožarne zaštite;
- preduzimanje preventivnih mjera zaštite od požara, izradu planova i procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara od požara, poplava, eksplozija,
- vršenje servisiranja protivpožarnih aparata i drugih tehničkih sredstava;
- edukaciju građanstva iz oblasti zaštite i spašavanja u javnim ustanovama, privrednim društvima, vrtićima, osnovnim i srednjim školama.;
- saradnju sa subjektima čija djelatnost i sredstva rada mogu biti u funkciji zaštite i spašavanja;

- organizaciju redovnih obuka vatrogasaca-spasilaca i redovnu provjeru psihofizičkih sposobnosti za obavljanje poslova;
- učestvovanje na edukacijama vatrogasaca-spasilaca u zemlji i u inostranstvu;
- saradnju sa nevladinim sektorom i drugim organizacijama koje imaju za cilj spriječavanje nastanka akcidentnih situacija i zaštitu građana od životnih opasnosti.
- saradnju sa svim opštinskim i preduzetnim Službama zaštite i spašavanja, Direktoratom za zaštitu i spašavanje, Vojskom Crne Gore, Upravom pomorske sigurnosti i drugim subjektima koji se bave zaštitom i spašavanjem;
- međunarodnu saradnju, apliciranje projekata kod inostranih razvojnih fondova i pripremu tenderske dokumentacije za nabavku potrebne opreme za službu;
- praćenje i sprovođenje zakona i drugih propisa; priprema informativnih i drugih stručnih materijala za Skupštinu, Predsjednika opštine i resorna ministarstva i vršenje drugih poslova u skladu sa zakonom, Statutom Opštine i drugim propisima;
- pripremanje izvještaja o radu za Predsjednika opštine i Glavnog administratora;
- postupak za slobodan pristup informacijama iz svog djelokruga;
- druge poslove iz ove oblasti u skladu sa zakonskim i drugim propisima.

Organizacija Crvenog krsta u Baru

- Učestvovanje u akcijama spašavanja i pružanja pomoći ugroženom stanovništvu;
- Prihvatanje i raspodjela pomoći u vidu hrane, vode, odjeće i drugih neophodnih stvari u skladu sa potrebama građana;
- Organizovanje akcija dobrovoljnog davanja krvi u saradnji sa Domom zdravlja Bar;
- Pružanje logistike i asistencije ostalim spasilačkim službama itd.

6. VIZIJA I MISIJA – PREDNOSTI, SLABOSTI, MOGUĆNOSTI I RIZICI

Analizom prednosti i slabosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa determiniše se stanje u ovoj oblasti u opštini Bar, dok se kroz mogućnosti i rizike ukazuje na načine njegovog unapređenja u budućnosti, te potencijalne rizike koji to mogu onemogućiti. Kroz analizu se jasno iskazuju vizija, misija i strateški pravci razvoja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, te utvrđuje svrha planiranih aktivnosti i mjera koje treba preduzimati.

VIZIJA – Podići nivo svijesti kod svih zainteresovanih grupa u pogledu potpunijeg razumijevanja potreba za upravljanje rizicima od katastrofa, kako bi se smanjenjem postojećih rizika i povećanjem otpornosti u kontinuitetu omogućio održivi razvoj opštine u dugom roku.

MISIJA – Dizajnirati strateški osmišljen i jasan konceptualni okvir na lokalnom nivou, čijim će se kontinuiranim preispitivanjem i dosljednom implementacijom naročito u formi preventivnog djelovanja, podići nivo pripremljenosti za smanjenje rizika i izbjegavanje eventualnih štetnih posljedica od katastrofa.

SVRHA – Strategija treba da doprinese integrisanju smanjenja rizika od katastrofa u razvojne politike i planove, ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i izgradnji kapaciteta i jačanju otpornosti zajednice na katastrofe.

FOKUS – Strategija se fokusira na analizu rizika koji ugrožavaju lica, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu u opštini Bar, kao i na aktivnosti i mjere koje će se shodno Akcionom planu aktivnosti za sprovođenje strategije sprovoditi u oblasti smanjenja rizika od katastrofa.

Prednosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa

- Opština utvrđuje zadatke, odgovornosti i mehanizme institucionalne koordinacije čineći dostupnim raspoloživa finansijska sredstva;

- Program opštine u određenoj mjeri obuhvata prioritetne politike iz oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Formiran je organ koji koordinira oblast smanjenja rizika od katastrofa (zaštite i spašavanja);
- Uspostavljen je sistem informisanja u slučaju događanja katastrofa na lokalnom nivou;
- Postoje programi i planovi aktivnosti za podizanje svijesti za smanjenje rizika od katastrofa (programi i projekti);
- Baza podataka o štetama i statistika o događanju različitih vrsta katastrofa na lokalnom nivou je uspostavljena;
- Postoje planski dokumenti na lokalnom nivou u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Postoje nadležne ustanove koje su akreditovane za edukaciju i kurseve u vezi smanjenja rizika od katastrofa itd.

Slabosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa

- Sistem smanjenja rizika od katastrofa uključivši i zakone, politike i uredbe još uvijek nije u potpunosti usaglašen sa međunarodnim standardima;
- Opština Bar ima nedostatak ljudskih i materijalnih kapaciteta za sprovođenje neophodnih mjera i aktivnosti upravljanja katastrofama;
- Nepostojanje adekvatnog nacionalnog centra za osposobljavanje i usavršavanje pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje s posebnim akcentom na pripadnike službi zaštite i spašavanja;
- Smanjenje rizika od katastrofa nije dovoljno obuhvaćeno u programima, planovima i politikama opštine (podizanje nivoa znanja članova Opštinskog tima za zaštitu i spašavanje, edukacija lokalnog stanovništva, realizacija vježbi na lokalnom i preduzetnom nivou itd.);
- Neadekvatnost i nekonzistentnost postojanja i sprovođenja legislative za multihazardno prostorno i urbanističko planiranje očituje se i na lokalnom nivou;
- Postoje nedostaci u tehničkim i kadrovskim kapacitetima za upravljanje rizikom od prirodnih i drugih katastrofa;
- Međuinstitucionalno koordiniranje u ovoj oblasti na lokalnom nivou, naročito u preventivi je još uvijek nedovoljno razvijeno;
- Ne postoji spektar nevladinih organizacija koje su uključene i aktivno djeluju u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou;
- Nije uspostavljen sistem obavještanja i uzbunjivanja na teritoriji opštine;
- Korišćenje podataka u realnom vremenu, uključujući lokacije i prostorne podatke, nije adekvatno i upotrebljivo itd.

Mogućnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa

- Opština Bar ima za cilj da implementira Sendai okvir kroz sprovođenje ove Strategije;
- Kvalitetnije sprovođenje sadašnjeg pravnog okvira u ovoj oblasti, sa širokim obuhvatanjem ciklusa upravljanja katastrofama: preventiva, pripremljenost, reagovanje i obnova;
- Zaključivanje i sprovođenje brojnih sporazuma o zajedničkom djelovanju u katastrofama, sa susjednim jedinicama lokalne samouprave, te relevantnim nevladinim i međunarodnim organizacijama;
- Uključivanje odrednica opštinskih planova zaštite i spašavanja u sve razvojne programe i planove;
- Adekvatno korišćenje istorijskih iskustava vezanih za događanje prirodnih i od strane čovjeka izazvanih katastrofa, sa ciljem uspješnijeg definisanja politike u ovoj oblasti;
- Uspostavljena baza podataka o štetama od katastrofa doprinosi boljem razumijevanju i donošenju adekvatnih odluka od strane donosioca odluka na lokalnom nivou;
- Uključivanje lokalnih eksperata u razne aktivnosti koje utiču na smanjenje rizika od katastrofa;
- Povećati nivo uključenosti volontera radi jačanja kapaciteta u ovoj oblasti;
- Iskoristiti prisutnost mnogobrojnih međunarodnih organizacija u Crnoj Gori radi izrade i realizacije projekata u ovoj oblasti, kao i realizacije ove strategije itd.

Rizici u oblasti smanjenja rizika od katastrofa

- Rizik nedostatka finansijskih sredstava za realizaciju mnogobrojnih aktivnosti u ovoj oblasti u budžetu opštine;
- Sprovođenje preventivnih mjera u oblasti šumarstva, poljoprivrede, lovstva, vodoprivrede i sličnih djelatnosti na lokalnom nivou, ne ispunjava neophodne kriterijume;
- Neadekvatna percepcija donosioca odluka o unapređenju njihovih znanja u ovoj oblasti predstavljaće značajan izazov;
- Otkrivanje i analiza novih rizika na području opštine predstavlja stalni izazov;
- Rizik nesprovođenja redovnog testiranja odredbi lokalnih planova za zaštitu i spašavanje od različitih vrsta rizika;
- Rizik nepostojanja dovoljno preciznih statističkih podataka o štetama uzrokovanih prirodnim i drugim katastrofama direktno utiče na neadekvatno planiranje i sprovođenje programa i planova u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- Neimplementiranje Strategije na teritoriji opštine itd.

7. STRATEŠKI PRIORITETI I CILJEVI U OBLASTI SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA

Međunarodna zajednica je shvatajući potrebu za zajedničkim djelovanjem u mnogim veoma povezanim oblastima, odlučila da započne proces povezivanja mnogobrojnih organizacija koje realizuju značajne mjere u oblastima smanjenja rizika od katastrofa, održivog razvoja i klimatskih promjena, kroz uspostavljanje odgovorajućih okvira kojima će obavezati države na njihovo sprovođenje.

Shodno tome, u 2015. godini su na globalnom nivou održane tri velike Svjetske konferencije koje su bile posvećene definisanju ciljeva i prioriteta u označenim oblastima, te utvrđivanju vremenskog okvira do 2030. godine u okviru koga bi se realizovale aktivnosti na nacionalnom i lokalnom nivou. Dakle, u gradu Sendai u Japanu održana je konferencija posvećena smanjenju rizika od katastrofa, dok su u Parizu i Njujorku organizovane dvije konferencije posvećene klimatskim promjenama i ciljevima održivog razvoja, čime je na globalnom nivou trasiran zajednički put za umrežavanje ciljeva i prioriteta sve tri konferencije.

Strateški prioriteti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa utvrđeni su u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015-2030. godine, koji je usvojen na trećoj Svjetskoj konferenciji UN-a o smanjenju rizika od katastrofa koja je održana u periodu od 14. do 18. marta 2015. godine u Sendaiju (Miyagi) u Japanu. Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030. godine je holistički sveobuhvatan i dalekosežan, i naglašava potrebu bavljenja pitanjem upravljanja rizikom od katastrofa, kako bi se smanjila postojeća osjetljivost i spriječilo nastajanje novih rizika, sa posebnim osvrtom na socijalna i zdravstvena pitanja. Sendai okvir takođe ističe ulogu i značaj uspostavljanja i održavanja regionalnih, nacionalnih i lokalnih platformi za smanjenje rizika od katastrofa, kao foruma za razmjenu znanja i iskustava u ovoj oblasti.

Na zasijedanju Generalne skupštine u septembru 2015. godine, usvojena je UN Agenda održivog razvoja do 2030. godine. Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine koju je usvojila Crna Gora utvrđeni su principi, strateški ciljevi i mjere za dostizanje dugoročnog održivog razvoja crnogorskog društva, uzimajući u obzir postojeće stanje i preuzete međunarodne obaveze, prioritarno Agendu Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030 godine. Riječ je o krovnoj, horizontalnoj i dugoročnoj razvojnoj strategiji Crne Gore, koja se ne odnosi samo na ekonomiju i životnu sredinu, već i na nezamjenljive ljudske resurse i dragocjeni društveni kapital. Ona integriše zahtjeve Agende Ujedinjenih nacija za održivi razvoj u nacionalni kontekst kroz mjere definisane u Akcionom planu za period do 2030. godine.

U okviru 21. konferencije Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (COP21), održane u Parizu, u periodu od 30. novembra do 12. decembra 2015. godine, postignut je istorijski važan dogovor u oblasti klimatskih promjena – Pariški sporazum. Pariškim sporazumom, koji predstavlja sveobuhvatan, pravno obavezujući dokument, uspostavlja se cilj ograničenja porasta temperature na značajno ispod 2 stepena Celzijusa, u odnosu na pred-industrijski nivo, uz obavezu ulaganja napora, kako bi se taj porast ograničio na 1.5 stepeni Celzijusa. Pariški sporazum je relevantan za sve članice Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama, između ostalih i za Crnu Goru i predstavlja jedan od glavnih instrumenata za postizanje globalnog cilja u borbi

protiv negativnih efekata klimatskih promjena. Crna Gora je ratifikovala Pariški sporazum, koji jednom od ključnih odredbi upućuje države članice Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) na što skorije donošenje Nacionalnih planova adaptacije na klimatske promjene i razvoj klimatski otpornih društava. Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena Crne Gore do 2030. godine, kao i Zakon o životnoj sredini predviđaju donošenje Nacionalnog plana adaptacije (NAP) na klimatske promjene do 2020. godine. U skladu sa NAP-om donosiće se i lokalni planovi adaptacije na promjenu klime. Takođe, u toku je izrada Trećeg nacionalnog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama (TNC).

Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa 2015–2030 ima za cilj da u sljedećih 15 godina postigne značajno smanjenje rizika od katastrofa i šteta, kao i ekonomskih, fizičkih, društvenih, kulturnih i ekoloških gubitaka lica, preduzeća, lokalnih zajednica i država. U cilju procjene globalnog napretka u postizanju ciljeva Sendai okvira, utvrđeno je sedam globalnih ciljeva i četiri prioriteta djelovanja.

Sedam globalnih ciljeva glase:

1. Značajno smanjiti mortalitet na globalnom nivou usljed katastrofa do 2030. godine, sa ciljem da se smanji prosječna stopa smrtnosti na svakih 100 000 na globalnom nivou, za period 2020–2030.godina u odnosu na period 2005–2015.godina;
2. Značajno smanjiti broj ugroženih ljudi na globalnom nivou do 2030. godine, sa ciljem da se smanji prosječna cifra na globalnom nivou na svakih 100 000, za period 2020– 2030.godina u odnosu na period 2005–2015.godina;
3. Smanjiti direktne ekonomske gubitke od katastrofa u odnosu na globalni bruto domaći proizvod (BDP) do 2030. godine;
4. Značajno smanjiti štetu od katastrofa po kritičnu infrastrukturu i ometanje pružanja osnovnih usluga, a naročito kada je riječ o zdravstvenim i obrazovnim ustanovama, kroz razvoj njihove otpornosti do 2030. godine;
5. Značajno povećati broj zemalja sa nacionalnim i lokalnim strategijama za smanjenje rizika od katastrofa do 2020. godine;
6. Značajno unaprijediti međunarodnu saradnju zemalja u razvoju kroz adekvatnu i održivu podršku kao dopunu nacionalnim aktivnostima na sprovođenju ovog okvira do 2030. godine;
7. Značajno povećati dostupnost i pristup sistemima za rano upozoravanje u slučaju različitih hazarda, kao i procjenama i informacijama o rizicima od katastrofa do 2030. godine.

Uzimajući u obzir iskustvo stečeno u prethodnom periodu, izražena je potreba za sprovođenjem značajnog broja aktivnosti na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou u sljedeće četiri prioritete oblasti Sendai okvira, i to:

Prioritet 1: Razumijevanje rizika od katastrofa

Politike i prakse koje se tiču upravljanja rizikom od katastrofa treba zasnivati na razumijevanju rizika od katastrofa u svim njegovim dimenzijama počev od: ranjivosti, kapaciteta, preko izloženosti lica i imovine, karakteristika hazarda pa do životne sredine. To može biti od velikog značaja za determinisanje procjena rizika od katastrofa, prevenciju i ublažavanje, kao i za razvoj i implementaciju spremnosti i efikasnog odgovora na katastrofe.

Prioritet 2: Jačanje upravljanja rizicima od katastrofa u cilju kvalitetnijeg upravljanja

Upravljanje rizicima od katastrofa na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou je od velikog značaja za djelotvorno i efikasno upravljanje rizicima od katastrofa. Potrebno je imati jasnu viziju, planove, izvršiti podjelu nadležnosti, organizovati upravljanje i koordinaciju unutar i među sektorima, kao i obezbjediti učešće svih relevantnih i zainteresovanih učesnika. Iz tog razloga neophodno je jačanje upravljanja rizicima od katastrofa tokom prevencije, ublažavanja, pripravnosti, reagovanja, oporavka i sanacije, kao i jačanje saradnje i partnerstva kroz mehanizme i institucije za sprovođenje instrumenata za smanjenje rizika od katastrofa.

Prioritet 3: Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa u cilju jačanja otpornosti zajednica

Javno i privatno ulaganje u oblasti prevencije i smanjenja rizika od katastrofa kroz strukturne i nestrukturne mjere je od suštinskog značaja za unapređenje ekonomske, društvene, zdravstvene i kulturne otpornosti lica, zajednica, zemalja i njihove imovine, kao i životne sredine. One mogu biti pokretači inovacija i podstaći otvaranje novih radnih

mjesta. Takve mjere su isplative i korisne i imaju za cilj spašavanje života, sprečavanje i smanjenje gubitka i šteta, a sve to kako bi se obezbijedili efikasni oporavak i sanacija.

Prioritet 4: Unapređenje spremnosti za efikasno reagovanje u slučaju katastrofa u cilju “izgradnje boljeg sistema od onog prije katastrofe” u procesu obnove, sanacije i rekonstrukcije

Konstantan rast rizika od katastrofa, uključujući povećanje izloženosti lica i imovine, u kombinaciji sa naučenim lekcijama iz prethodnih katastrofa, ukazuje na potrebu da se dalje jača spremnost zajednice za efikasno reagovanje, kao i da se preduzmu aktivnosti na predviđanju događaja, integriše smanjenje rizika od katastrofa u fazi spremnosti za reagovanje i da se obezbijede kapaciteti za efikasno reagovanje i obnovu na svim nivoima. Od ključnog značaja je osnaživanje položaja žena i lica sa invaliditetom kako bi se promovisao ravnopravni pristup reagovanju, oporavku, sanaciji i rekonstrukciji.

Sendai okvir promoviše niz aktivnosti koje treba sprovesti na nacionalnom i lokalnom nivou, a potom i na regionalnom i globalnom nivou za svaku od četiri prioritetne oblasti pojedinačno. Dakle, aktivnosti koje se predstavljene u Akcionom planu za sprovođenje ove Strategije, iskazane su kroz označene četiri prioritetne oblasti. Takođe, Okvir naglašava niz novih pitanja i aspekata, sa naglaskom na prevenciju rizika, što predstavlja inovativan pristup smanjenju rizika od katastrofa, na način što se insistira na usvajanju novih nacionalnih i lokalnih strateških dokumenata, kako bi se osigurala potpuna implementacija u skladu sa Sendai okvirom.

Države i opštine imaju ukupnu odgovornost za smanjenje rizika od katastrofa, u skladu sa važećim i novo izrađenim propisima u ovoj oblasti, dok je posebno iskazana potreba za podrškom mnogobrojnih aktivnosti civilnog društva, volontera i volonterskih organizacija, kao i akademskih, naučnih i istraživačkih institucija; poslovnih i profesionalnih udruženja, finansijskih institucija iz privatnog sektora, te medija.

7.1. Plan za sprovođenje Sendai okvira (Mapa puta)

U cilju implementacije sedam globalnih ciljeva i četiri prioriteta djelovanja Sendai okvira u Evropi, Evropski forum za smanjenje rizika od katastrofa izradio je plan (Mapu puta) koji se fokusira na realizaciju aktivnosti u narednom periodu i isti je usaglašen sa Evropskom komisijom.

Analizom identifikovanih praznina u prethodnom periodu, Evropski forum za smanjenje rizika od katastrofa dao je prioritet sljedećim dvijema oblastima, i to:

a) Razvoju ili pregledu strategija za smanjenje rizika od katastrofa na nacionalnom i lokalnom nivou. (Potrebno je značajno povećati broj zemalja sa nacionalnim i lokalnim strategijama za smanjenje rizika od katastrofa do 2020. godine. S tim u vezi, veoma je značajno izvršiti procjenu rizika i uspostaviti bazu podataka o gubicima/štetama od djelovanja katastrofa).

b) Integraciji pitanja smanjenja rizika od katastrofa u različite sektore. (Ovdje su se izdvojile sljedeće oblasti: klimatske promjene, održivi razvoj, životna sredina, privatni sektor, zdravstvo i kategorija lica sa invaliditetom na nacionalnom i lokalnom nivou).

7.2. Prioriteti opštine Bar u sprovođenju Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa

Imajući u vidu globalne ciljeve i prioritete Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa, u opštini Bar će u oblasti smanjenja rizika od katastrofa biti realizovane sljedeće (najbitnije) aktivnosti, i to:

- uspostavljanje adekvatnog okvira u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou;
- izrada lokalne procjene rizika od katastrofa;
- izrada lokalnih planova za zaštitu i spašavanje za različite vrste nazarda/rizika;
- uspostavljanje lokalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa;
- izrada akustičke studije za sistem obavještanja i uzbunjivanja;
- uspostavljanje sistema obavještanja i uzbunjivanja;
- učešće svih zainteresovanih strana u aktivnostima smanjenja rizika od katastrofa, uz kontinuirano jačanje međusektorskog pristupa na lokalnom nivou;
- podizanje nivoa znanja donosilaca odluka na lokalnom nivou u ovoj oblasti;
- nastavak edukacije građana u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;

- aktivno učešće u realizaciji programa i projekata u oblasti smanjenja rizika od katastrofa;
- nastavak realizacije programa i projekata na temu podizanja nivoa svijesti o smanjenju rizika od katastrofa;
- obilježavanje Međunarodnog dana smanjenja rizika od katastrofa u opštini itd.

8. SPROVOĐENJE STRATEGIJE

Organi lokalne samouprave u opštini Bar dužni su da sprovede mjere i aktivnosti koje su definisane ovom Strategijom.

U cilju postizanja ciljeva Strategije, u njenu implementaciju biće uključeni svi organi lokalne samouprave. Akcione planovi kroz koje će se implementirati Strategija definisaće naziv aktivnosti, nosioce realizacije, vremenski rok za realizaciju, neophodna finansijska sredstva, kao i indikatore uspjeha.

Praćenje sprovođenja Strategije i Akcionog plana godine vršiće Opštinski tim za zaštitu i spašavanje. O sprovođenju Strategije biće pripremani godišnji izvještaji. Izradu izvještaja vršiće odgovorna lica za sprovođenje aktivnosti iz Službe zaštite i spašavanja. Izvještavanje o napretku u sprovođenju Strategije sa Akcionim planom za sprovođenje strategije omogućiće razmjenu informacija i pregled ostvarenja u proteklom periodu, kao i nedostataka kojima je potrebno posvetiti veći nivo pažnje. Neformalno izvještavanje će se uspostaviti putem radnih sastanaka nosilaca aktivnosti, tokom kojih će se razgovarati o realizaciji aktivnosti i oblastima koje je neophodno unaprijediti.

Na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja, Predsjednik opštine vršiće ocjenjivanje stepena realizacije i predlagati dodatne aktivnosti u cilju unapređenja implementacije i održivosti Strategije. Po isteku perioda predviđenog za sprovođenje Strategije, izvršiće se konačna evaluacija koja će sadržati analizu implementacije, kao i preporuke, zaključke, naučene lekcije i najbolju praksu po pitanju njenog sprovođenja.

9. FINANSIRANJE STRATEGIJE

Sprovođenje aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa finansiraće se iz budžeta opštine Bar, sredstvima Fonda sredstava za zaštitu i spašavanje, realizacijom programa i projekata finansiranih iz EU fondova i drugih međunarodnih organizacija, kreditima, kao i drugim izvorima.

10. ZAVRŠNE ODREDBE

Strategija za smanjenje rizika od katastrofa polazi od realnog stanja u ovoj oblasti i predstavlja okvir za izgradnju i funkcionisanje integrisanog sistema smanjenja rizika od katastrofa. Strategija je osnova za izgradnju sistema za smanjenje rizika od katastrofa na lokalnom nivou, definisanje politike u ovoj oblasti, izradu normativnih i drugih dokumenata u ovoj oblasti, kao i unapređenja funkcionisanja i razvoja sistema. Svi dokumenti koji se tiču smanjenja rizika od katastrofa moraju biti usaglašeni sa Strategijom.

STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

Redni broj	Naziv aktivnosti	Nosilac realizacije aktivnosti	Organ koji učestvuje u realizaciji aktivnosti	Godina realizacije (kvartal)	Potrebna finansijska sredstva i izvor sredstava	Indikator uspjeha
Prioritet 1: Razumijevanje rizika od katastrofa						
1.	Ažuriranje "Opštinskog plana zaštite i spašavanja od poplava"	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; organi lokalne samouprave;			Ažuriran plan
2.	Ažuriranje "Opštinskog plana zaštite i spašavanja od zemljotresa"	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; organi lokalne samouprave;			Ažuriran plan
3.	Ažuriranje "Opštinskog plana zaštite i spašavanja od klizišta i odrona"	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; organi lokalne samouprave;			Ažuriran plan
4.	Ažuriranje "Opštinskog plana zaštite i spašavanja od požara"	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; organi lokalne samouprave;			Ažuriran plan
5.	Edukacija učenika osnovnih škola na temu Reagovanje u slučaju zemljotresa	Opština Bar	Služba zaštite i spašavanja; Osnovne škole;			Realizovana aktivnost
6.	Sprovesti program edukacije – obuke za donosiocce odluka na lokalnom nivou	MUP – direktorat za zaštitu i spašavanje; Opština Bar	MUP - Direktorat za zaštitu i spašavanje; Opština Bar			Sprovedena edukacija
Ukupno :						
Prioritet 2: Jačanje upravljanja rizicima od katastrofa u cilju kvalitetnijeg upravljanja rizicima od katastrofa						
7.	Praćenje realizacije sprovođenja Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za opštinu Bar	Opština Bar	Tim za zaštitu i spašavanje opštine Bar			Realizovan Akcioni plan
Ukupno:						
Prioritet 3: Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa u cilju jačanja otpornosti zajednica						
8.	Nabavka lične i kolektivne zaštitne opreme za Službu zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; Služba predsjednika opštine			Nabavljena oprema

STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

9.	Uspostavljanje sistema obavještanja i uzbunjivanja	Opština Bar	Opština Bar; MUP-DZS; OKC 112;			Uspostavljen sistem
10.	Poboljšanje vodosnabdijevanja na teritoriji opštine Bar	DOO Vodovod i kanalizacija	DOO Vodovod i kanalizacija; Opština Bar			Nabavljena oprema
11.	Nastavak edukacije građana u oblasti smanjenja rizika od katastrofa u JPU na području opštine	Služba zaštite i spašavanja	Služba zaštite i spašavanja; MUP-DZS;			Završena edukacija
12.	Obilježavanje Međunarodnog dana smanjenja rizika od katastrofa u opštini	Služba zaštite i spašavanja	Opština Bar; Služba zaštite i spašavanja; MUP-DZS;			Realizovana aktivnost
13.	Aktivno učešće u realizaciji programa i projekata u oblasti smanjenja rizika od katastrofa	Služba zaštite i spašavanja	MUP - DZS; Opština Bar; Služba zaštite i spašavanja; Opštinska organizacija Crvenog krsta;			Realizovani program i projekti
Ukupno:						
Prioritet 4: Unapređenje spremnosti za efikasno reagovanje u slučaju katastrofa u cilju „izgradnje boljeg sistema od onog prije katastrofe“ u procesu obnove, sanacije i rekonstrukcije						
14.	Sanacija klizišta na više lokacija	Opština Bar	Opština Bar; izvođač radova			Izvršena sanacija
15.	Proširenje i poboljšanje saobraćajne infrastrukture	Država Crna Gora; Opština Bar	Uprava za javne radove			Rekonstruisane saobraćajnice
16.	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže	Opština Bar	Opština Bar; izvođač radova			Izgrađeno postrojenje
17.	Uspostavljanje zona sanitarno – tehničke zaštite vodoizvorišta	DOO Vodovod i kanalizacija Bar	Opština Bar; DOO Vodovod i kanalizacija Bar			Uspostavljene zone sanitarno tehničke zaštite
18.	Rekonstrukcija niskonaponske i visokonaponske mreže na području opštine	EPCG; CEDIS; CGES	EPCG; CEDIS; CGES			Završena rekonstrukcija